

Legislació consolidada

Versió vigent: 01.01.2023 -

Llei 19/2017, de 20 de desembre, de la Generalitat, de renda valenciana d'inclusió. ¹

(DOGV núm. 8196 de 22.12.2017)

Sia notori i manifest a tots els ciutadans i totes les ciutadanes que les Corts han aprovat i jo, d'acord amb el que estableixen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, en nom del rei, promulgue la llei següent:

PREÀMBUL

I

L'article 25 de la Declaració universal de drets humans i els diversos instruments del seu desplegament reconeixen a tota persona el dret a un nivell de vida adequat que assegure, a ella i a la seua família, la salut i el benestar i, especialment, l'alimentació, el vestit, l'habitatge, l'assistència mèdica i els serveis socials necessaris. En termes semblants es pronuncia l'article 11 del Pacte internacional dels drets econòmics, socials i culturals. Aquest dret a un nivell de vida adequat és el fonament de la protecció social en casos de vulnerabilitat o exclusió social o en risc d'estar-ho i, en conseqüència, comporta la responsabilitat dels poders públics davant les persones que per circumstàncies diverses es troben en aquestes situacions.

L'estratègia europea per a la protecció i la inclusió social (Estratègia europea 2020) proposa un enfocament global de la promoció de la integració de les persones més desfavorides a través del desenvolupament d'una estratègia integrada formada per tres pilars: uns mercats laborals

---

¹ Vegeu la disposició transitòria única de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat 2022 (DOGV núm. 9246 de 30.12.2021), que afecta l'entrada en vigor en les diferents Direccions Territorials: *"Disposició Transitòria Única. Règim transitori de la reordenació de les competències de gestió administrativa de la renda valenciana d'inclusió*

La reordenació de les competències de gestió administrativa de la renda valenciana d'inclusió en la direcció general competent a què es refereix la modificació dels articles 31.1, 2 i 3, 33.1.a i b, 37,3, 39.1, i 48.b de la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió, prevista en els articles corresponents d'aquesta llei, per la qual cosa afecta les competències de la Direcció Territorial de València de la Conselleria competent en la matèria, es produirà a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

No obstant això, per la qual cosa afecta les competències de les direccions territorials d'Alacant i Castelló de la conselleria competent en la matèria, la reordenació d'aquestes competències es produirà a partir de l'1 d'abril de 2022."

que afavorisquen la inserció, un complement de recursos adequat i l'accés a serveis de qualitat.

Cal ressaltar igualment que mitjançant la Resolució 70/1, de 25 de setembre de 2015, de l'Assemblea General de Nacions Unides, per la qual s'aprova l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, es fixa, entre altres objectius i metes, reduir la desigualtat dins dels països i entre els països, i en particular, que des de 2015 fins a 2030 s'ha d'aconseguir progressivament, i mantenir el creixement dels ingressos del 40 % més pobre de la població a una taxa superior a la mitjana nacional de cada país, i que s'ha de potenciar i promoure la inclusió social, econòmica i política de totes les persones, independentment de la seua edat, sexe, discapacitat, raça, ètnia, origen, religió o situació econòmica o cap altra condició.

D'altra banda, la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea, de 7 de desembre de 2000, amb la finalitat de combatre l'exclusió social i la pobresa, proclama el reconeixement del dret a «una ajuda social i a una ajuda a l'habitatge per a garantir una existència digna a tots aquells que no disposen de recursos suficients».

Les situacions de necessitat de les persones exigeixen dels poders públics una resposta immediata i adequada, d'acord amb els principis rectors de la política social i econòmica reconeguts en el títol

I de la Constitució espanyola. Així, aquests poders públics han de desenvolupar una acció eficaç de prevenció, tutela i intervenció a favor del benestar social de tota la població, i fomentar amb això el desenvolupament comunitari, la cohesió social, la justícia distributiva, la igualtat d'oportunitats i una major qualitat de vida de la ciutadania.

II

En l'àmbit autonòmic, l'Estatut d'autonomia estableix, en l'article 15, que «amb la finalitat de combatre la pobresa i facilitar la inserció social, la Generalitat garanteix el dret dels ciutadans valencians en estat de necessitat a la solidaritat i a una renda de ciutadania en els termes previstos en la llei».

Amb l'aplicació de l'article 15 de l'Estatut d'autonomia es va aprovar la Llei 9/2007, de 12 de març, de la Generalitat, de renda garantida de ciutadania de la Comunitat Valenciana i, posteriorment, el reglament que la desplega, mitjançant el Decret 93/2008, de 4 de juliol, del Consell. No obstant això, el transcurs dels anys i les noves realitats socials que han emergit han constatat que el sistema que es va engegar amb l'aprovació de les dues normes ja no es correspon amb les característiques i necessitats de la societat valenciana actual.

Així mateix, l'article 17 de la Llei 4/2012, de 15 d'octubre, per la qual s'aprova la Carta de drets socials de la Comunitat Valenciana, estableix que «la Generalitat garanteix el dret de la ciutadania a una renda mínima, en els termes previstos en la llei», i aquesta es configura com «una prestació econòmica de caràcter universal, que permet afavorir la inserció sociolaboral de les persones que manquen de recursos suficients per a mantenir un adequat benestar personal i familiar, atenent principis d'igualtat, solidaritat, subsidiarietat i complementarietat». Aquesta renda «serà gestionada per la xarxa pública de serveis socials, i la seua prestació queda vinculada al compromís de les persones destinatàries de promoure de manera activa la seua inserció sociolaboral».

III

La població empobrida o que es troba en risc de pobresa pateix les conseqüències de veure abatudes les seues condicions materials de vida i experimenta com desapareix la possibilitat d'aspirar a ser homes i dones lliures, en la mesura que no poden accedir al ple exercici dels seus drets de ciutadania. No es tracta simplement d'una qüestió de desigualtat social, es tracta de la llibertat de la majoria: qui no té l'existència material garantida no pot ser lliure.

La nova pobresa, colpejada per l'exclusió del mercat de treball, la precarietat laboral, l'esgotament o manca d'accés a altres prestacions, l'augment de la desigualtat, així com les conseqüències problemàtiques que es produeixen per la manca d'ingressos bàsics, necessita un nou model de renda que afavorisca la inclusió social i laboral de les persones vulnerables en risc d'exclusió, ja que l'actual renda garantida de ciutadania està superada per la realitat econòmica i tècnica d'intervenció social.

Els estudis disponibles sobre la pobresa i l'exclusió social, i l'experiència del sistema públic de serveis socials, dels agents socials més representatius i de les organitzacions no governamentals implicades en la lluita contra l'exclusió social, posen de manifest una dimensió de la població en situació de pobresa greu i severa superior a la que l'habitualment és beneficiària dels programes i prestacions vigents.

A la Comunitat Valenciana ens trobem davant d'una situació d'alarma social, caracteritzada per, entre altres, els indicadors següents: elevada taxa de desocupació amb especial incidència en els menors de 25 anys; reducció gradual dels salaris mitjans; reducció de les rendes per unitats de consum que afecta tota la població; alt percentatge de treballadors i treballadores amb ingressos inferiors al salari mínim interprofessional, amb més incidència en les dones; descens acusat de les taxes de cobertura de les prestacions per desocupació; increment dels percentatges de risc de pobresa, que és molt més acusada —extensa i intensa— en les dones; increment del nombre de pensions no contributives en el període 2008-2015, amb imports mensuals mitjans en el límit de la pobresa severa; un gran nombre de pensions la quantia de les quals no arriba al llindar de pobresa relativa i severa; increment de la taxa de pobresa severa, que afecta actualment unes 400.000 persones; una taxa de privació material severa que afecta més de 330.000 valencianes i valencians, o una taxa de risc de pobresa i exclusió social per a 2015 del 27,6 % del total de la població i que arriba al 32,6 % en el cas de menors. És a dir, que al voltant de 1.370.000 persones es troben en situació de pobresa o en risc de pobresa i exclusió social.

IV

L'augment del nombre i l'heterogeneïtat de les situacions de risc i empobriment, que afecten en l'actualitat sectors cada vegada més amplis de la societat de la Comunitat Valenciana, obliga a donar resposta a realitats diferents, de manera que no és suficient vincular el dret exclusivament a situacions d'exclusió, sinó també a persones i famílies empobrides que no es troben necessàriament en aquesta situació d'exclusió social, però sí en risc de patir-la a causa del minvament dels seus ingressos. Situacions que, a més, no solament responen a motius estrictament socials, sinó també a la gradual precarització que experimenta el mercat laboral —contractes i salaris—, amb greu incidència en els perfils laborals menys qualificats i de les persones joves.

Les polítiques socials han de fer front a situacions de risc i processos d'empobriment que afecten sectors cada vegada més amplis de la societat valenciana, en els quals la pobresa o manca de rendes no van necessàriament unides a situacions d'exclusió.

V

En tot aquest marc, és més necessari concretar l'accés a un nou dret bàsic, subjectiu i de ciutadania que garantisca alhora una quantia econòmica mínima, juntament amb la posada en marxa de serveis tecnològics, tècnics i professionals que facen possible el dret a la inclusió social mitjançant l'acompanyament a les persones que ho necessiten i la prevenció de la situació de risc d'exclusió social per manca de mitjans econòmics suficients que garantisquen una qualitat de vida.

El projecte normatiu que ens ocupa té per objecte l'aprovació d'una nova regulació amb rang de llei, que pretén donar resposta de manera eficaç a la necessitat d'aquestes noves realitats socials, construint un nou paradigma en la configuració del dret reconegut en l'article 15 de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana abans mencionat, tant des del punt de vista

material com del formal. Així com desenvolupar el dret fonamental dels valencians i valencianes als recursos i prestacions suficients per a viure de manera concorde amb la dignitat humana, i l'establiment pel Consell dels mitjans oportuns de prevenció i lluita contra l'exclusió social en l'àmbit territorial i competencial, atenent el cabal i els criteris comuns de la Unió Europea, complementant, si escau, el desenvolupament del sistema de protecció social establert a Espanya.

La Llei de renda valenciana d'inclusió pretén oferir una resposta digna i de justícia social, d'acord amb el principi d'eficiència i proporcionalitat, engegant una nova política autonòmica dirigida a superar les deficiències en matèria de lluita contra l'exclusió social, mitjançant l'establiment d'un sistema de garantia d'ingressos mínims, dirigit a superar les situacions de pobresa greu i severa, sobre la base de la unitat econòmica de convivència, com a prestació diferencial, complementària i subsidiària d'altres ingressos. Per a això és imprescindible comptar amb la implicació i col·laboració de la resta de sistemes de protecció social, fomentant la participació, en els processos d'inclusió social i laboral com a agents col·laboradors, de les entitats socials sense ànim de lucre.

La Llei defineix, per primera vegada, la promoció de la inclusió social com una prestació bàsica dels serveis socials d'entitats locals i se la dota de mitjans professionals, programes i prestacions econòmiques, la qual cosa permetrà estendre i consolidar el sistema públic de serveis socials al conjunt de la Comunitat Valenciana.

D'aquesta manera, la Llei aposta pel municipalisme, reconeixent com a actors principals en la inclusió social els municipis. Si bé les causes de les situacions d'exclusió social poden ser extraterritorials, el seu abordatge ha de ser territorial, des de la màxima proximitat. Per a això es garanteix la coordinació entre els departaments del Consell amb competències en matèries de l'àmbit de la Llei i les diferents administracions públiques.

En efecte, la Llei pretén impulsar el canvi i la transformació social a través de l'apoderament personal, utilitzant com a metodologia d'intervenció l'acció comunitària i com a instruments, el diagnòstic social i els programes personalitzats d'inclusió social.

D'aquesta manera, la renda valenciana d'inclusió que es regula en la Llei recolza en tres eixos fonamentals: el reconeixement del dret subjectiu d'una prestació econòmica per a cobrir necessitats bàsiques a la unitat de convivència que no té els recursos suficients per a la cobertura d'aquestes, el dret subjectiu de la inclusió social d'aquestes persones i la configuració de nous processos administratius, a través de l'administració electrònica i les TIC, de manera que es garantisca així el principi de transparència alhora que es convertisquen en més racionals, àgils i eficaços, ja que faciliten l'exercici efectiu dels dos drets.

En definitiva, aquesta Llei, elaborada amb la participació de la ciutadania, les entitats socials, els agents socials i les administracions públiques, és una resposta a la realitat social d'acord amb els principis de necessitat, eficàcia, proporcionalitat, seguretat jurídica, transparència i eficiència que han de presidir l'actuació de les administracions públiques.

VI

Aquesta Llei disposa en la seua estructura i contingut del títol preliminar, que conté les previsions generals de la norma, com el seu objecte i la definició de les situacions d'exclusió social protegides i de les persones titulars, beneficiàries i destinatàries de la renda valenciana d'inclusió, juntament amb el nou reconeixement del dret a la inclusió social, que es configura com el dret a rebre els suports i l'acompanyament personalitzat orientat a la inclusió plena i efectiva en la societat.

Per la seua banda, el títol I estableix el règim jurídic de la renda valenciana d'inclusió, incloent-hi la seua conceptualització, les seues característiques, les modalitats que admet, els requisits d'accés, les incompatibilitats, l'import de la renda valenciana d'inclusió en cadascuna de les seues modalitats, les regles per al càlcul de la prestació que corresponga en cada cas i els complementos a aquesta renda, entre altres aspectes.

En aquest sentit, destaca com a novetat, davant de l'anterior règim jurídic establert per l'esmentada Llei 9/2007, de 12 de març, el desdoblament de la renda valenciana d'inclusió en dues grans modalitats, en funció del caràcter complementari o no de la prestació respecte

d'altres ingressos procedents del treball o d'altres prestacions. Així, d'una banda es regula la renda complementària d'ingressos i, d'una altra, la renda de garantia.

El títol II està dedicat a la regulació dels instruments d'inclusió social i inserció laboral, incloent-hi els acords, els programes personalitzats i els itineraris d'inclusió social, així com els itineraris d'inserció laboral. Aquests instruments es configuren com un dret per a aconseguir la inclusió educativa, social, econòmica o laboral i sanitària impulsant la coordinació formal entre els serveis socials d'entitats locals, els serveis públics d'ocupació i formació així com els serveis i les prestacions de la resta de sistemes de protecció social de competència autonòmica.

Es concreta també el paper que tindran els equips tècnics dels serveis socials d'entitats locals i s'opta per un model d'intervenció integral que aborde la situació de les persones des de tots els seus aspectes. Les persones que accedisquen als serveis socials d'entitats locals comptaran amb un o una professional de referència, que serà un treballador o treballadora social, d'acord amb el vigent Catàleg de referència de serveis socials, publicat pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, mitjançant la Resolució de 23 d'abril de 2013, de la Secretaria d'Estat de Serveis Socials i Igualtat, per la qual es publica l'Acord del Consell Territorial de Serveis Socials i del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència en el BOE de 16 de maig de 2013.

En el títol III s'estableix com a novetat l'eliminació de la distinció entre entitats municipals col·laboradores i no col·laboradores i s'aposta a favor de la municipalització en la instrucció, tramitació i seguiment de la renda de garantia, en les seues dues modalitats. Queden assignades les competències de resolució i pagament de la prestació que corresponga a la Generalitat, a través de les direccions territorials de la conselleria amb competències en matèria de renda valenciana d'inclusió. Aquestes direccions territorials seran, així mateix, les competents per a la instrucció i resolució de les sol·licituds de prestació de la renda complementària d'ingressos. Finalment, cal destacar que el termini de resolució s'estableix en quatre mesos i s'estableix, a més, el caràcter estimatori del silenci administratiu.

El títol IV conté les regles relatives al règim de finançament, a través dels corresponents crèdits pressupostaris destinats a satisfer el pagament de les prestacions econòmiques que es regulen en aquesta llei, que tindran el caràcter d'ampliables, i amb la possibilitat d'aportacions econòmiques que puguen efectuar sobre aquest tema les diputacions provincials a través dels convenis corresponents, en el marc de les relacions de col·laboració i cooperació entre administracions públiques.

El títol V estableix el règim competencial i organitzatiu, la distribució de competències i d'atribucions, en diferents graus de responsabilitat, entre la Generalitat, les entitats municipals i les diputacions provincials, a través dels instruments de cooperació, coordinació i participació que s'hi regulen.

El títol VI regula la planificació, la coordinació, la qualitat i l'avaluació de les polítiques del Consell en diferents àmbits sectorials, amb incidència directa en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social, com són l'àmbit educatiu, l'ocupació, l'habitatge, la salut, la formació i els serveis socials, incloent-hi normes per a la millora de la qualitat, l'avaluació i el seguiment de la renda.

Finalment, es recullen les disposicions addicionals, transitòries, derogatòria i finals, incloent-hi el calendari d'implantació progressiva de la llei.

TÍTOL PRELIMINAR

Disposicions generals

Article 1. Objecte ²

La present llei té per objecte establir, en el marc del sistema públic de serveis socials de la Comunitat Valenciana, el règim jurídic de la renda valenciana d'inclusió definida en aquesta llei, i amb això garanteix:

² L'article 1 es modifica per l'article 1 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**, del Consell, de modificació de la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió (DOGV núm. 8846 de 30.06.2020).

- a) El dret subjectiu a una prestació econòmica per a cobrir necessitats bàsiques a la unitat de convivència que manque dels recursos econòmics suficients per a la cobertura d'aquestes.
- b) El dret subjectiu a la inclusió social mitjançant una prestació professional a la unitat de convivència que requerisca aquest procés orientat tant a afavorir la seua inclusió social, a previndre el risc d'exclusió social, com a facilitar el procés d'emancipació de les persones en situació d'empobriment.

Article 2. Del dret a la inclusió social

1. A l'efecte d'aquesta llei, el dret a la inclusió social es defineix com el dret a rebre els suports i l'acompanyament personalitzat orientat a la inclusió plena i efectiva en la societat, en totes les seues dimensions (econòmica, social, laboral, sanitària, educativa, habitacional, cultural...) que garantisca un nivell de vida i benestar adequats.
2. Seran titulars d'aquest dret totes les persones amb residència a la Comunitat Valenciana que es troben en situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social. ³

Article 3. Definicions ⁴

1. Renda valenciana d'inclusió. La renda valenciana d'inclusió és un dret subjectiu que es concreta a través d'una prestació econòmica i/o una prestació professional per a realitzar un procés d'inclusió social dirigides a cobrir les necessitats bàsiques que garantisquen la qualitat de vida combatent l'exclusió i la vulnerabilitat social.
2. Situació d'exclusió social. S'entén per situacions d'exclusió social, a l'efecte d'aquesta llei, aquelles situacions en les quals les persones no tenen els recursos necessaris per a cobrir les seues necessitats bàsiques, per a l'exercici dels seus drets socials, amb limitacions en la seua participació social, i es troben en un estat de dificultat personal o social per a la seua inclusió social i, si és el cas, inserció laboral.
3. Condició de vulnerabilitat social. Es defineix la condició de vulnerabilitat social com una situació de risc, de dificultat que inhabilita i invalida, de manera immediata o en el futur, les persones o grups afectats, en la satisfacció de la seua subsistència i de qualitat de vida.
4. Unitat de convivència. Es considera unitat de convivència, a l'efecte d'aquesta llei, la persona sola o el grup de persones que, convivint en un mateix domicili, estan unides entre si per vincles matrimonials o relació permanent anàloga a la conjugal, per adopció, per consanguinitat o afinitat fins al segon grau, tutela, guarda o acolliment, de manera que els seus integrants resultaran, si és el cas, persones beneficiàries de la renda valenciana d'inclusió.
5. Habitatge o allotjament. Es considera habitatge o allotjament el marc físic de residència permanent i independent on resideixen la persona o persones que componen la unitat de convivència. Així mateix, s'assimilen a habitatge o allotjament aquells espais físics de residència col·lectiva, utilitzats de manera independent per les unitats de convivència, d'acord amb els requisits que es determinen reglamentàriament.
6. Prestació econòmica. Es considera prestació econòmica el lliurament dinerari, de caràcter periòdic, reconegut a la unitat de convivència, l'import del qual es determina en funció de la modalitat i nombre de persones integrants de la unitat de convivència i la finalitat de la qual és la cobertura de necessitats bàsiques que garantisquen la qualitat de vida suficient.
7. Prestació professional. Es defineix com a prestació professional d'inclusió social de la renda valenciana d'inclusió el conjunt d'intervencions de caràcter temporal o permanent dirigides a la prevenció, rehabilitació, diagnòstic, atenció en les situacions de necessitat social o laboral, de promoció de l'autonomia i la inclusió social de la ciutadania, així com l'atenció socio sanitària i socioeducativa d'aquesta.
8. Ingress mínim vital. L'ingrés mínim vital és una prestació no contributiva de la Seguretat Social regulada mitjançant el Reial Decret Llei 20/2020, que garanteix uns ingressos mínims als qui manquen d'aquests. Aquesta prestació es considera compatible amb la renda valenciana

³ L'apartat 2 de l'article 2 es modifica per l'article 2 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴ L'article 3 es modifica per l'article 3 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

d'inclusió, no computable a l'efecte del càlcul econòmic i no acumulable en la seua quantia a la de la renda valenciana d'inclusió.

9. Mòdul garantit. Quantia dels ingressos mínims garantits a través de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió.

10. Import reconegut. Quantia de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió que resulta de deduir al mòdul garantit els ingressos compatibles i computables de qualsevol naturalesa de què dispose qualsevol membre de la unitat de convivència.

11. Import a percebre. Quantia total que s'abonarà mensualment en concepte de renda valenciana d'inclusió.

Article 4. Persones titulars, beneficiàries i destinatàries de la renda valenciana d'inclusió ⁵

A l'efecte de la present llei, les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió seran tant la persona titular com la persona o persones beneficiàries que componen la unitat de convivència definida en l'article següent:

1. Titular, la persona que sol·licita i a favor de la qual es concedeix la renda valenciana d'inclusió, en nom propi o en representació de la unitat de convivència i que en resulta ser la perceptora material, així com, si és el cas, al nom de la qual s'estableix el corresponent instrument d'inclusió social i, si és el cas, inserció laboral.
2. Beneficiàries i beneficiaris, la persona o persones que conviuen amb la persona titular com a membres de la unitat de convivència.
3. Destinatàries, la persona titular i la persona o persones beneficiàries a què es refereixen els apartats anteriors.

Article 5. Unitat de convivència ⁶

A l'efecte d'aquesta llei, s'entendrà com a unitat de convivència la formada per:

1. Les persones que viuen soles en un habitatge o allotjament. Queden excloses d'aquesta consideració les persones que, fins i tot vivint soles, estiguen unides a altres per matrimoni o una altra forma de relació permanent anàloga a la conjugal, excepte els casos següents:
  - a) Quan es troben iniciats els tràmits judicials de nul·litat, separació o divorci, o el de baixa en el Registre d'unions de fet, si és el cas.
  - b) Quan es tracte de dones víctimes de violència de gènere, de violència sexual, de tràfic, així com d'altres violències sobre la dona recollides en l'article 3 de la Llei 7/2012, acreditades segons l'article 9 de l'esmentada llei, sempre que s'acredite la no-convivència.
  - c) Quan es tracte de persones que tinguen la condició de refugiades o hagen realitzat la sol·licitud per al reconeixement d'aquesta condició i aquesta sol·licitud s'haja admés a tràmit, i el seu cònjuge o persona amb la qual mantinguen una forma de relació permanent anàloga a la conjugal no residisca en el territori espanyol.
  - d) Quan es tracte de persones migrants, i el seu cònjuge o persona amb la qual mantinguen una forma de relació permanent anàloga a la conjugal no residisca en el territori espanyol, sempre que hi haja un informe social dels serveis socials d'atenció primària corresponents; en aquests supòsits, la condició d'unitat de convivència podrà mantindre's per un període màxim de dotze mesos.
2. Dues o més persones que visquen en un mateix habitatge o allotjament i que estiguen unides entre si per un vincle matrimonial o d'una relació permanent anàloga a la conjugal, o de filiació de qualsevol naturalesa incloent-hi la tutela ordinària, de parentiu per consanguinitat o afinitat fins al segon grau o per una relació d'acolliment familiar, o de delegació de guarda amb finalitats d'adopció. També formaran part de la unitat de convivència les persones menors d'edat que es troben sota la guarda de fet d'una de les persones destinatàries de manera temporal i en les condicions que es determinen reglamentàriament.

⁵ L'article 4 es modifica per l'article 4 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶ L'article 5 es modifica per l'article 5 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

3. Sense perjudici d'allò que es disposa a l'apartat anterior i per un període màxim de 24 mesos, les persones que, fins i tot unint-les un vincle de fins a segon grau de consanguinitat o afinitat, compartisquen habitatge o allotjament podran formar unitats de convivència diferenciades sempre que aquesta situació vinga de forma sobrevinguda per algun dels següents supòsits:

a) Persones prostituïdes, víctimes d'explotació sexual o tracta i les víctimes de violència de gènere o intrafamiliar, que hagen abandonat el seu domicili habitual soles o acompanyades de les seues filles, fills o persones menors d'edat en règim de guarda amb finalitats d'adopció o acolliment familiar permanent o d'altres familiars fins al segon grau per consanguinitat o afinitat.

b) Persones acompanyades o no de les seues filles, fills o persones menors d'edat en règim de guarda amb finalitats d'adopció o acolliment familiar permanent i els seus familiars fins al segon grau per consanguinitat o afinitat, com a conseqüència d'una ruptura matrimonial per separació o divorci, o per ruptura d'una altra forma de relació permanent anàloga a la conjugal.

c) Persones acompanyades o no de les seues filles, fills o persones menors d'edat en règim de guarda amb finalitats d'adopció o acolliment familiar permanent i els seus familiars fins al segon grau per consanguinitat o afinitat que hagen abandonat el seu domicili habitual, com a conseqüència de l'absència de recursos econòmics suficients per a sufragar les despeses d'allotjament, procedents d'un procés de desnonament o per alguna altra situació extrema que així ho determine.

d) Persones entre 16 i 24 anys amb menors d'edat a càrrec seu.

e) Persones entre 18 i 24 anys que hagen estat subjectes al sistema de protecció de menors o al sistema judicial de reeducació en algun període dels tres anys anteriors a la majoria d'edat.

f) Persones entre 16 i 18 anys que participen en programes per a la preparació de la vida independent com a complement a una mesura de protecció jurídica de la persona menor d'edat, d'acord amb l'article 22 bis de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de mesures de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil.

g) Persones menors de 25 anys amb pensió d'orfandat.

4. En cap cas es podrà formar part de dues unitats de convivència amb caràcter simultani, excepte les persones menors d'edat en règim legal de guarda i custòdia compartida d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament.

5. Una persona individual o diverses persones unides per vincles familiars entre si fins al segon grau per consanguinitat o afinitat quan compartisquen habitatge amb una altra o altres unitats de convivència amb les quals no mantinguen vincles familiars, s'entendrà que són unitats de convivència diferents a l'efecte de la prestació. Així, es podrà considerar l'existència de dues o més unitats de convivència en un mateix habitatge o allotjament, segons s'establisca reglamentàriament.

Article 6. ⁷

Suprimit

TÍTOL I

La renda valenciana d'inclusió

Article 6. Concepte de renda valenciana d'inclusió ⁸

La renda valenciana d'inclusió és un dret subjectiu que es concreta a través d'una prestació econòmica i/o una prestació professional per a realitzar un procés d'inclusió social dirigides a cobrir les necessitats bàsiques que garantisquen la qualitat de vida combatent l'exclusió i la vulnerabilitat social, que podrà estar vinculada als instruments i actuacions de suport regulats en aquesta llei, facilitant l'accés a l'educació, la formació, l'ocupació, l'habitatge, la promoció de

⁷ L'article 6 és suprimit per l'article 6 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸ L'article 7 es renumera com a article 6 i es modifica per l'article 7 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

la salut i de l'autonomia personal i l'autodeterminació, la cultura, l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació i la formació en aquestes, la mobilitat, la participació social i la formació en igualtat de gènere i oportunitats.

Article 7. Característiques ⁹

La renda valenciana d'inclusió presenta, amb caràcter general, les següents característiques:

- a) És complementària respecte dels recursos econòmics de què dispose la persona titular i les persones integrants de la unitat de convivència, si és el cas, fins a l'import del mòdul garantit que corresponga percebre en concepte de renda valenciana d'inclusió.
- b) És complementària respecte de l'ingrés mínim vital regulat per Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig, o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, fins a l'import del mòdul garantit que corresponga percebre en concepte de renda valenciana d'inclusió.
- c) És intransferible i, per tant, no podrà oferir-se en garantia d'obligacions, ni ser objecte de cessió total o parcial, ni de compensació o descompte, excepte per al reintegrament de les prestacions indegudament percebudes, ni podrà ser objecte de retenció o embargament de conformitat amb el que s'estableix en el Codi Civil, en la Llei d'enjudiciament civil i altres normes de l'ordre civil.
- d) Es configura com una prestació econòmica i/o professional que, depenent de la modalitat, estarà condicionada a l'obligació de participar en activitats d'inclusió social o inserció laboral.
- e) És una prestació periòdica i de duració indefinida, sempre que es mantinguen en el temps els requisits i condicions que van originar el dret a la seua percepció i que en permeten la renovació.
- f) La prestació econòmica és incompatible amb la renúncia o la falta de sol·licitud de les prestacions econòmiques públiques a les quals tinguen dret les persones destinatàries, des de qualsevol dels sistemes de rendes.

Article 8. Modalitats de la renda valenciana d'inclusió ¹⁰

La renda valenciana d'inclusió es constitueix en les següents modalitats de prestacions econòmiques i/o prestació professional d'inclusió social, en funció de la situació de vulnerabilitat econòmica, social o laboral de la persona i la seua unitat de convivència:

1. Renda complementària d'ingressos, que comprén les següents modalitats:
  - a) Renda complementària d'ingressos del treball.
  - b) Renda complementària d'ingressos per prestacions.
2. Renda de garantia, que comprén les següents modalitats:
  - a) Renda de garantia d'ingressos mínims.
  - b) Renda de garantia d'inclusió social.

Article 9. Renda complementària d'ingressos ¹¹

La renda complementària d'ingressos comprén les modalitats de renda complementària d'ingressos procedents del treball i de la renda complementària d'ingressos procedents de prestacions.

1. La renda complementària d'ingressos del treball és la prestació periòdica, de naturalesa econòmica i/o professional, dirigida a complementar el nivell d'ingressos de la unitat de convivència que, fins i tot disposant d'ingressos procedents del treball, compte amb un nivell mensual de recursos econòmics que resulten insuficients per a atendre les despeses

⁹ L'article 8 es renumera com a article 7 i es modifica per l'article 8 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

¹⁰ L'article 9 es renumera com a article 8 i es modifica per l'article 9 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

¹¹ L'article 10 es renumera com a article 9 i es modifica per l'article 10 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

associades a les necessitats bàsiques per al manteniment d'una vida digna i que no arriba a l'import que es determina per a aquesta modalitat de renda. Aquesta modalitat es gestionarà entre la conselleria amb competències en matèria de renda valenciana d'inclusió i la conselleria amb competències en matèria d'ocupació.

2. La renda complementària d'ingressos per prestacions és la prestació periòdica, de naturalesa econòmica i/o professional, dirigida a complementar el nivell d'ingressos de la unitat de convivència que, fins i tot disposant d'ingressos procedents de certes pensions o prestacions socials que no siguin incompatibles, compte amb un nivell mensual de recursos econòmics que resulten insuficients per a fer front a les despeses associades al manteniment d'una vida digna i que no arriben a l'import per a aquesta modalitat de renda.

Les prestacions següents no exclouran l'establiment d'altres ajudes públiques per aquesta modalitat de prestació d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament: ¹²

- a) Pensions no contributives en la seua modalitat d'invalidesa i jubilació, excepte les prestacions no contributives d'invalidesa amb complement per tercera persona i aquelles que tinguen compatibilitzada la percepció de la pensió no contributiva amb el treball remunerat.
- b) Prestació del Fons Nacional d'Assistència Social (FAS) en aquells casos en què, després d'haver sol·licitat la pensió no contributiva no li reconeguen el dret a aquesta, i sempre que no tinguen dret a altres prestacions públiques.
- c) Les prestacions de l'assegurança obligatòria de vellesa i invalidesa (SOVI) no concurrents.
- d) Les prestacions per incapacitat permanent del Sistema Nacional de la Seguretat Social

Article 10. Renda de garantia ¹³

1. La renda de garantia comprén les modalitats de renda de garantia d'ingressos mínims i la de renda de garantia d'inclusió social.

a) La renda de garantia d'ingressos mínims és la prestació periòdica, de naturalesa econòmica i/o professional, dirigida a les unitats de convivència conformades únicament per persones majors d'edat en situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social amb un nivell de recursos econòmics que no arribe a l'import corresponent de la renda de garantia d'ingressos mínims, i que resulte insuficient per a atendre les despeses associades a les necessitats bàsiques de la vida diària. En tot cas, la persona titular de la prestació adquirirà el compromís d'afavorir l'accés als drets socials bàsics a les persones destinatàries que formen part de la unitat de convivència garantint l'accés a plans personalitzats d'intervenció.

b) La renda de garantia d'inclusió social és la prestació periòdica, de naturalesa econòmica i/o professional dirigida a garantir el dret a la inclusió a les unitats de convivència en situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social amb un nivell de recursos econòmics que no arribe a l'import de la renda de garantia d'inclusió social, i que resulte insuficient per a atendre les despeses associades a les necessitats bàsiques de la vida diària i en la qual la persona titular o la persona o persones beneficiàries subscriuen voluntàriament l'acord d'inclusió social regulat en l'article 22 d'aquesta llei i el seu desplegament reglamentari.

2. La renda de garantia té caràcter subsidiari de les prestacions econòmiques vigents i previstes en la resta de sistemes de protecció social, incloent-hi l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que pugua substituir-la, tant estatals com autonòmics, a les quals puguen tindre dret la o les persones destinatàries, constituint-se com l'últim recurs de protecció social al qual poder accedir.

3. Reglamentàriament s'establiran els casos en què, excepcionalment, i per prescripció del treballador o treballadora social dels serveis socials d'entitats locals, es podrà prescindir de la subscripció de l'acord per al compliment del programa personalitzat d'inclusió, sense perjudici del seguiment corresponent per part de l'equip tècnic dels serveis socials d'entitats locals, d'acord amb els requisits que es desplegaran reglamentàriament.

¹² L'apartat 2 de l'article 9 es modifica per l'article 36 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

¹³ L'article 11 es renumera com a article 10 i els apartats 1 i 2 són modificats per l'article 11 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 11. Drets i obligacions de les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió ¹⁴

1. Drets de les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió.

1r. Drets bàsics:

- a) Obtindre una informació completa, veraç, continuada, comprensible, accessible, suficient i eficaç sobre la renda valenciana d'inclusió i sobre les condicions d'accés a aquesta.
- b) Rebre una atenció personalitzada integral, en la qual es consideren els aspectes individuals, familiars i comunitaris.
- c) Disposar d'una anàlisi de necessitats individuals, familiars o socials a través d'un pla personalitzat d'intervenció, d'una còpia del qual disposaran per escrit i en format accessible.
- d) Participar en l'elaboració dels plans personalitzats d'intervenció que les afecten i en la presa de decisions relatives a elles, comptant amb els suports humans, materials, tècnics o tecnològics necessaris.
- e) Realitzar suggeriments i reclamacions, per mitjà de procediments reglats àgils, accessibles i transparents, i que aquests es tinguen en compte en el procés de seguiment i avaluació de la intervenció.
- f) L'assignació d'una persona professional de referència que siga la persona interlocutora principal i que vetle per la coherència, la coordinació amb els altres sistemes de protecció social i la globalitat i continuïtat del procés d'atenció.
- g) Triar lliurement entre les diferents prestacions, tenint en compte la valoració tècnica de l'equip de professionals que atenguen la seua situació.
- h) Rebre atenció en un entorn que garantisca la privacitat i la confidencialitat, a fi de preservar la seua intimitat personal, la seua dignitat i el respecte dels seus drets i llibertats fonamentals.
- i) Renunciar a les prestacions concedides, llevat que la renúncia afecte els interessos de persones menors d'edat o de persones amb capacitat modificada judicialment, o quan es tracte de mesures l'aplicació o l'execució de les quals estiguen imposades per llei.

2n. Drets de valoració específica per a accés a recursos:

La condició de persona destinatària de la renda valenciana d'inclusió constituirà un supòsit de valoració específic a tindre en compte en l'accés als següents recursos, d'acord amb el que es dispose sobre aquest tema en la normativa sectorial:

- a) Ajudes econòmiques d'emergència social i les que fomenten el desenvolupament o autonomia personal i l'accessibilitat tant de persones amb diversitat funcional com majors.
- b) Habitatge social en règim de tinença o lloguer.
- c) Obtenció de plaça en escola infantil pública.
- d) Obtenció de plaça en centres educatius en qualsevol etapa educativa i de formació reglada, així com en els cursos preparatoris per a l'accés als cicles formatius de qualsevol nivell del sistema educatiu.
- e) Obtenció de plaça d'oci educatiu inclusiu.

3r. Drets d'accés directe a altres recursos:

Les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió tindran garantit l'accés directe com a beneficiàries, en els termes que establisca la normativa autonòmica i municipal en la matèria, que es desplegaran reglamentàriament:

- a) A les beques d'Educació Infantil des del primer cicle de 0 a 3 anys en centres sostinguts amb fons públics.
- b) A les ajudes de llibres de text i material curricular en totes les etapes de l'educació obligatòria.
- c) A les beques de menjador escolar per a alumnat d'educació infantil de segon cicle, de zero a tres anys de la xarxa pública i d'educació obligatòria, escolaritzat en centres que disposen del servei de menjador escolar.

¹⁴ L'article 14 es renumera com a article 11 i es modifica per l'article 12 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

- d) A les despeses derivades de la matrícula d'Educació Secundària i Formació Professional i a les ajudes la concessió de les quals corresponga a la Generalitat.
- e) A les beques de despeses de matrícula i ajudes per a la realització d'estudis universitaris la concessió de les quals corresponga a la Generalitat.
- f) Als programes i accions d'orientació, formació i ocupació propis dels serveis públics d'ocupació i formació.
- g) A la sanitat universal i a la prestació farmacèutica i ortoprotètica, mitjançant l'adaptació de mesures, per part de la Conselleria competent en sanitat, que eliminen els obstacles en l'accés al tractament mèdic i a l'establiment de la salut, de conformitat amb la legislació estatal. ¹⁵
- h) Als programes preventius i de promoció de la salut del Sistema Valencià de Salut amb perspectiva d'equitat, afavorint la participació de les persones titulars i beneficiàries de la renda valenciana d'inclusió.
- i) Al Carnet Jove.

2. Obligacions de les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió.

1r. Obligacions per a totes les persones destinatàries:

- a) Destinar la quantia econòmica de la prestació a la finalitat per a la qual s'ha atorgat.
- b) Comunicar, en el termini màxim de 20 dies hàbils, els fets sobrevinguts que, de conformitat amb el que es disposa en la present llei, puguen donar lloc a la modificació, suspensió o extinció del dret a la prestació.
- c) Reclamar, durant tot el període de duració de la prestació, qualsevol dret econòmic, incloent-hi l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, que puga correspondre a qualsevol persona membre de la unitat de convivència per qualsevol títol, i exercir les accions corresponents per a fer-ho efectiu.
- d) Mantindre l'empadronament i la residència efectiva a la Comunitat Valenciana durant tot el període de percepció de la prestació.
- e) Comunicar, en el termini màxim de 20 dies hàbils, qualsevol canvi relatiu al domicili habitual de la unitat de convivència o el canvi del domicili facilitat a l'efecte de notificacions als serveis socials d'atenció primària i, si és el cas, als serveis públics d'ocupació. Així com les eixides voluntàries del territori nacional.
- f) Reintegrar l'import de les prestacions percebudes indegudament o percebudes en una quantia indeguda.
- g) Comparèixer i atendre els requeriments de l'Administració i col·laborar amb les actuacions de comprovació, seguiment, revisió i modificació que aquesta duga a terme.
- h) Les persones titulars de la renda valenciana d'inclusió que no disposen de número d'identificació fiscal hauran de sol·licitar-lo en el moment en què tinguen en poder seu la notificació de la resolució, per a complir el que recull l'article 20 del Reglament general de les actuacions i els procediments d'aplicació dels tributs aprovats per Reial decret 1065/2007, de 27 de juliol.
- i) Aportar al procediment administratiu les dades i documents que se'ls requerisquen per part de l'Administració pública d'acord amb el que es disposa en la normativa.

2n. Obligacions de les persones destinatàries de la modalitat de renda de garantia d'ingressos mínims.

Les persones destinatàries de la modalitat de renda de garantia d'ingressos mínims hauran de sol·licitar el canvi a la modalitat de renda de garantia d'inclusió social en el cas en què a la unitat de convivència s'incorpore alguna persona menor d'edat.

3r. Obligacions de les persones destinatàries de la modalitat de renda de garantia d'inclusió social.

Les persones titulars de la renda de garantia d'inclusió social i, si és el cas, la persona o persones beneficiàries de la unitat de convivència, a més de les obligacions establides en l'apartat 2,1r, estaran obligades, d'acord amb el pla personalitzat d'intervenció, a:

¹⁵ La lletra g de l'ordinal 3r, apartat 1, de l'article 11, es modifica per l'article 37 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

- a) Complir els compromisos i obligacions específiques que s'hagen acordat en el pla personalitzat d'intervenció.
- b) Comparéixer, quan haja sigut requerit prèviament, davant les persones professionals d'atenció primària competents, el servei públic d'ocupació i formació (LABORA), el servei públic d'ocupació local i les entitats sense ànim de lucre que figuren inscrites en el Registre General dels Titulars d'Activitats d'Acció Social i dels Serveis i Centres d'Acció Social a la Comunitat Valenciana (d'ara endavant, Registre de Titulars d'Activitats d'Acció Social) i estiguen desenvolupant itineraris en col·laboració amb els serveis socials d'atenció primària o el servei públic d'ocupació i formació.
- c) Sol·licitar la inscripció com a demandant d'ocupació i participar en les accions de millora de l'ocupabilitat en les quals siga prescrit en l'itinerari corresponent, una vegada determinada la idoneïtat i l'aptitud per a fer-ho.
- d) Participar en l'itinerari d'inclusió social desenvolupat pels serveis socials d'atenció primària o en col·laboració per entitats d'iniciativa social sense ànim de lucre que figuren inscrites en el Registre de Titulars d'Activitats d'Acció Social o en l'itinerari d'inserció laboral desenvolupat pels serveis públics d'ocupació o per entitats socials acreditades per a fer-ho.
- e) Assistir a les entrevistes amb les persones professionals dels equips de serveis socials d'atenció primària i a realitzar les actuacions prescrites com a part del seu itinerari familiar o individualitzat previstes en el pla personalitzat d'intervenció.
- f) Participar en el projecte d'intervenció social i educatiu familiar establert a partir de la declaració de risc, en el pla de protecció o, si és el cas, en el programa de reunificació familiar, o en el pla de protecció per a adolescents, quan la unitat de convivència siga objecte d'intervenció per part de l'entitat pública de protecció de persones menors d'edat, o en qualsevol altra mesura exigida en la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència.
- g) Assumir i complir la responsabilitat que li correspon en el seu propi procés d'intervenció social, especialment quan aquest procés implique persones amb menors d'edat a càrrec seu.
- 4t. Obligacions de les persones titulars de la modalitat de renda complementària d'ingressos del treball.

Les persones titulars de la renda complementària d'ingressos del treball, a més de les obligacions establides en l'apartat 2,1r, estaran obligades a demanar millora d'ocupació, tant en el moment de presentar la sol·licitud com durant el període de concessió de la prestació. Hauran de participar en accions d'orientació, formació i millora de l'ocupabilitat si així ho determinen els serveis públics d'ocupació i formació i en el desenvolupament reglamentari.

TÍTOL II

Prestacions econòmiques ¹⁶

Article 12. Prestació econòmica ¹⁷

La prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió consisteix en un suport de naturalesa econòmica i percepció periòdica que es configura com una ajuda destinada a cobrir les necessitats bàsiques i a pal·liar l'absència o insuficiència d'ingressos d'una unitat de convivència, mentre dure la seua situació de necessitat i a fi de millorar les situacions de vulnerabilitat econòmica, social, laboral i facilitar la inclusió social.

¹⁶ El Títol II s'afeg per l'article 13 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

¹⁷ L'article 12 s'afeg per l'article 14 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 13. Requisits d'accés ¹⁸

1. Amb caràcter general, tindran dret a la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió les persones que complisquen els requisits següents:

a) Estar empadronades o tindre la residència efectiva durant un mínim de dotze mesos, de manera continuada, en qualsevol municipi o municipis de la Comunitat Valenciana, immediatament anteriors a la data de sol·licitud.

També compleix aquest requisit la persona que haja estat empadronada o haja tingut la residència efectiva un total de cinc anys, de manera continuada o interrompuda, dels deu immediatament anteriors a la sol·licitud.

Els ajuntaments facilitaran l'empadronament de totes les persones sense llar que residisquen habitualment en el municipi, amb independència del seu lloc de pernoctació, en els termes determinats en cada moment per l'administració general de l'Estat.

En el cas de persones asilades, sol·licitants d'asil, refugiades, estrangeres exiliades o apàtrides, persones valencianes que hagen residit en l'exterior de la Comunitat Valenciana i que tinguen la consideració de persones retornades segons el que estableisca la normativa autonòmica en aquesta matèria, així com les persones prostituïdes, víctimes d'explotació sexual o tracta i les víctimes de violència de gènere o intrafamiliar, no s'exigirà temps mínim de residència.

A l'efecte d'acreditació de residència efectiva es considerarà tindre assignada assistència mèdica o estar inscrita com a demandant d'ocupació o tindre persones descendents escolaritzades. Per a la seua pràctica, o mancant inscripció en el padró, i amb la finalitat d'acreditar el requisit de residència efectiva, els serveis socials d'atenció primària podran requerir suport i col·laboració d'entitats d'iniciativa social que figuren inscrites en el Registre de Titulars d'Activitats d'Acció Social que duguen a terme programes d'intervenció amb col·lectius en situació d'exclusió social o altres supòsits que es consideren reglamentàriament. ¹⁹

b) No disposar de recursos econòmics o, en cas de disposar-ne d'alguns, que aquests siguen inferiors a la quantia mensual de la prestació econòmica de la modalitat de renda valenciana d'inclusió que paga correspondre a la persona titular o la unitat de convivència.

c) No disposar de béns mobles o immobles, diferents dels de l'habitatge habitual, sobre els quals es posseïska un dret de propietat, possessió, usdefruit o qualsevol altre que, per les seues característiques, valoració, possibilitat d'explotació o venda, indique l'existència de mitjans suficients i superiors a l'import de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió, d'acord amb la seua modalitat i la unitat de convivència, de la forma que es determinarà reglamentàriament. Quedaran exceptuats d'aquesta prohibició aquells que formen part d'un patrimoni especialment protegit de les persones amb discapacitat, constituït de conformitat amb el que s'estableix en la seua normativa específica.

d) No ocupar una plaça en centre d'atenció residencial, excepte en els casos en què així es determine reglamentàriament.

2. Les persones menors de 25 anys, a més dels requisits establits en l'apartat 1 d'aquest article, hauran de complir de la manera que es determinarà reglamentàriament algun dels requisits següents:

a) Ser major de 18 anys i haver romàs en situació d'alta en qualsevol dels règims que integren el sistema de la seguretat social entre un i dos anys abans de la sol·licitud de la renda valenciana d'inclusió, i sempre que s'acredite haver tingut anteriorment a la sol·licitud una llar independent de la família d'origen.

b) Ser major de 18 anys i haver estat subjecte, en algun període dels tres anys anteriors a la majoria d'edat, a una mesura administrativa de protecció de menors, o del sistema judicial de reeducació, en les condicions que s'establisquen reglamentàriament.

c) Ser major de 18 anys i trobar-se en situació de dependència o diversitat funcional.

¹⁸ L'article 12 es renumera com a article 13 i es modifica per l'article 15 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

¹⁹ La lletra a de l'apartat 1 de l'article 13 es modifica per l'article 39 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera, i d'organització de la Generalitat (DOGV núm. 9501 de 30.12.2022).

d) Ser major de 16 anys i tindre a càrrec seu filles o fills, persones amb diversitat funcional o en situació de dependència; així com ser persona prostituïda, víctima d'explotació sexual o tracta o víctima de violència de gènere o intrafamiliar.

e) Ser major de 16 anys i participar en programes de preparació per a la vida independent dels menors, d'acord amb l'article 22 bis de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de mesures de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil.

f) Tindre entre 18 i 25 anys i estar en situació d'orfandat.

3. Les persones entre els 18 i els 65 anys, amb un grau de diversitat funcional igual o superior al 65 %, i les persones de 65 anys o edat superior, únicament podran accedir a les modalitats de renda complementària d'ingressos que preveu l'article 8.1.b.

No obstant això, i amb caràcter excepcional, aquestes persones podran accedir a les modalitats de renda de garantia en aquells casos en què, tractant-se d'una persona titular individual o amb persones menors d'edat al seu càrrec, no tinguen dret al reconeixement de qualssevol altres prestacions, contributives o no contributives, públiques o privades i complisquen la resta de requisits per a ser titulars de renda valenciana d'inclusió.

4. No podran accedir a la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió les persones en els quals concórreguen alguna de les circumstàncies següents:

a) Quan una de les persones que conformen la unitat de convivència tinga dret legalment a percebre una pensió compensatòria o alimentària i no la reba, sense haver fet ús del seu dret per a percebre-la, o hi renuncié voluntàriament, excepte quan la persona titular de la renda valenciana d'inclusió acredite ser víctima de violència de gènere, o es trobe en altres supòsits excepcionals que justifiquen no fer-ne ús o la renúncia d'aquest dret segons es determine reglamentàriament.

b) La renúncia de drets o la falta de sol·licitud de les prestacions econòmiques públiques, incloent-hi l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, a les quals tinga dret qualsevol persona de la unitat de convivència tant en el moment de la sol·licitud com en el temps de vigència de la percepció de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió.

5. Les persones individuals o unitats de convivència que tinguen reconeguda la prestació de l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, tindran dret a la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió, prèvia sol·licitud, complint els requisits establits en aquesta llei.

6. No podran accedir a les modalitats de renda de garantia de l'article 8.2 aquelles persones que puguen accedir a les modalitats de renda complementària d'ingressos que preveu l'article 8.1, segons el que s'establisca reglamentàriament.

7. No podran accedir a la modalitat de renda de garantia d'ingressos mínims de l'article 8.2.a les unitats de convivència en les quals alguna de les persones integrants siga menor d'edat.

8. Així mateix, amb caràcter excepcional, i sempre que així es justifique expressament en l'informe social que a aquest efecte elaboren els i les treballadores socials dels serveis socials d'atenció primària, podran ser persones destinatàries de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió aquelles persones en les quals, fins i tot si no compleixen tots els requisits establits, concórreguen circumstàncies extraordinàries que les faça considerar en situació d'especial vulnerabilitat, d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament.

Article 14. Incompatibilitats ²⁰

La prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió estarà subjecta a les incompatibilitats següents:

1. Només es podrà concedir una prestació econòmica per unitat de convivència.

2. La percepció per la persona titular d'altres prestacions econòmiques que tinguen com a finalitat la inclusió social, la inserció laboral o la garantia d'uns ingressos mínims a excepció de

²⁰ L'article 13 es renumera com a article 14 i es modifica per l'article 16 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la i la renda activa d'inserció (RAI) per violència de gènere o violència domèstica o prestació d'ídèntica naturalesa que la substituísca.

Article 15. Import del mòdul garantit per la renda valenciana d'inclusió ²¹

1. Per a la renda complementària d'ingressos del treball, el mòdul garantit es definirà com a percentatges del salari mínim interprofessional (SMI) vigent en 2019, actualitzat amb l'índex de preus de consum (IPC) (sempre que l'IPC no siga a la baixa i que, una vegada acumulat, no supere l'SMI vigent), calculat en dotze mensualitats, per a la unitat de convivència definida en l'article 5 d'aquesta llei, d'acord amb el nombre de membres en els termes següents:

- a) Una persona: 80 % de l'SMI.
- b) Dues persones: 88 % de l'SMI.
- c) Tres persones: 96 % de l'SMI.
- d) Quatre persones: 104 % de l'SMI.
- e) Cinc persones: 112 % de l'SMI.
- f) Sis o més persones: 120 % de l'SMI.

2. Per a la renda complementària d'ingressos per prestacions podran ser complementades les prestacions recollides en l'article 9.2 d'aquesta llei, d'acord amb la corresponent legislació que les regula i el règim d'incompatibilitats entre si. En aquests casos, el mòdul garantit es definirà com a percentatges de l'SMI vigent en 2019, actualitzat amb l'IPC (sempre que l'IPC no siga a la baixa i que, una vegada acumulat, no supere l'SMI vigent), calculat en dotze mensualitats, per a la unitat de convivència definida en l'article 5 d'aquesta llei, d'acord amb el nombre de membres en els termes següents:

- a) Una persona: 70 % de l'SMI.
- b) Dues persones: 82 % de l'SMI.
- c) Tres persones: 90 % de l'SMI.
- d) Quatre persones: 96 % de l'SMI.
- e) Cinc persones: 102 % de l'SMI.
- f) Sis o més persones: 110 % de l'SMI.

En aquelles prestacions susceptibles de ser complementades que per la seua pròpia normativa l'aplicació del mòdul puga suposar la pèrdua del dret a aquestes, es complementarà fins al màxim legal permés, d'acord amb el que s'establisca reglamentàriament.

3. Per a la renda de garantia d'ingressos mínims, el mòdul garantit es definirà com a percentatges de l'SMI vigent en 2019, actualitzat amb l'IPC (sempre que l'IPC no siga a la baixa i que, una vegada acumulat, no supere l'SMI vigent), calculat en dotze mensualitats, per a la unitat de convivència definida en l'article 5 d'aquesta llei, d'acord amb el nombre de membres en els termes següents:

- a) Una persona: 35 % de l'SMI.
- b) Dues persones: 42 % de l'SMI.
- c) Tres persones: 45 % de l'SMI.
- d) Quatre persones: 47 % de l'SMI.
- e) Cinc persones: 51 % de l'SMI.
- f) Sis o més persones: 55 % de l'SMI.

4. Per a la renda de garantia d'inclusió social el mòdul garantit inclourà el suport econòmic als processos d'inclusió social i inserció laboral vinculat als acords i itineraris en els termes

²¹ L'article 15 es modifica per l'article 17 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

previstos en el títol III d'aquesta llei. Es definirà com a percentatges de l'SMI vigent en 2019, actualitzat amb l'IPC (sempre que l'IPC no siga a la baixa i que, una vegada acumulat, no supere l'SMI vigent), calculat en dotze mensualitats, per a la unitat de convivència definida en l'article 5 d'aquesta llei, d'acord amb el nombre de membres en els termes següents:

- a) Una persona: 70 % de l'SMI.
- b) Dues persones: 82 % de l'SMI.
- c) Tres persones: 90 % de l'SMI.
- d) Quatre persones: 96 % de l'SMI.
- e) Cinc persones: 102 % de l'SMI.
- f) Sis o més persones: 110 % de l'SMI.

5. Les actualitzacions del mòdul garantit d'acord amb l'IPC, sempre que aquest no siga a la baixa i que, una vegada acumulat, no supere l'SMI vigent, es produiran amb efecte del dia 1 de gener de cada any.

Article 16. Càlcul de l'import reconegut de la prestació econòmica ²²

1. L'import mensual reconegut de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió es fixa partint de l'import del mòdul garantit que, si és el cas, corresponga per la modalitat de renda i el nombre de persones que conformen la unitat de convivència.

2. Al mòdul garantit se li deduirà:

a) Els recursos econòmics dels quals dispose la persona titular i les persones que conformen la unitat de convivència en concepte de rendiments compatibles. No obstant això, no es computarà la prestació de l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que pugua substituir-la, ni la renda activa d'inserció (RAI) per violència de gènere o violència domèstica o prestació d'ídèntica naturalesa que la substituïska, així com les prestacions que s'establisquen reglamentàriament.

b) Qualsevol tipus d'ingrés del qual dispose la persona titular i les que conformen la unitat de convivència, incloent-hi el rendiment que s'atribuïska als immobles, en còmput mensual, sempre que no es tracte de l'habitatge habitual. A l'efecte d'aquesta llei, el rendiment d'aquests immobles serà del 2 % anual del seu valor cadastral.

3. El resultat de la deducció serà l'import reconegut mensual. S'estableix un mínim de 50 euros mensuals com a import reconegut, sempre que els recursos econòmics no superen l'import garantit de la renda valenciana d'inclusió, si és el cas; excepte en la renda complementària d'ingressos per prestacions, en la qual la quantia mínima s'establirà reglamentàriament en funció de la normativa que regula les prestacions a complementar.

4. Amb caràcter excepcional i a l'efecte del càlcul de l'import reconegut, en els termes que s'establisquen reglamentàriament, no es computaran com a recursos econòmics de la unitat de convivència les quantitats que puguen percebre mensualment durant el termini màxim de tres mesos per qualsevol integrant de la unitat de convivència en concepte de rendes procedents del treball, sempre que aquestes siguen inferiors en còmput mensual al salari mínim interprofessional (SMI) vigent calculat en dotze mensualitats o a la quantia mensual que perceben o tinguen dret a percebre si aquesta és superior a l'SMI. No seran aplicables a aquests supòsits les regles sobre modificació i suspensió de la prestació establides en el títol IV d'aquesta llei.

Serà requisit indispensable que les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió comuniquen a l'entitat corresponent l'inici i la finalització de l'activitat laboral a què es refereixen els paràgrafs anteriors, en el termini màxim de vint dies hàbils des de l'inici o final d'aquesta.

²² L'article 16 es modifica per l'article 18 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 17. Complementos de la prestació econòmica ²³

1. En els termes que s'establisquen reglamentàriament, l'import a percebre en concepte de prestació econòmica de renda valenciana d'inclusió es podrà incrementar fins al 30 % del seu import reconegut per a aquestes prestacions, per a sufragar les despeses derivades del lloguer o del pagament de quota hipotecària de l'habitatge habitual de la persona titular de l'habitatge i per a garantir el seu accés als subministraments energètics bàsics, sempre que cap persona beneficiària reba cap quantia pel mateix concepte procedent de qualsevol administració. En el cas de que la vivenda o allotjament no ocasione despesa a les persones destinatàries ni de lloguer ni de quota hipotecària, amb la finalitat de garantir els drets energètics, s'incrementarà en un 15 % de l'import reconegut en la modalitat de la prestació de renda valenciana d'inclusió que li corresponga. Respecte de les rendes complementàries d'ingressos, l'increment abans referit per aquests conceptes es determinarà reglamentàriament, amb la voluntat de fer compatible aquest increment amb altres ajudes que puguen rebre d'altres administracions per aquests conceptes i d'arribar a increments de la quantia total rebuda d'un 30 %. Aquest complementos hauran d'aplicar-se a la finalitat per a la qual s'han atorgant. ²⁴

2. Per a unitats de convivència conformades per més de sis persones, l'import reconegut de la prestació econòmica de renda valenciana d'inclusió, s'incrementarà en 60 euros per cada persona membre addicional. 3. En el cas de les persones prostituïdes, víctimes d'explotació sexual o de tràfic d'éssers humans que es comprometen a un itinerari d'inclusió social que incloga eixir de la situació de prostitució, l'import reconegut mensual de la prestació econòmica de la modalitat de renda de garantia d'inclusió social s'incrementarà en 320 euros.

Article 18. Import a percebre en concepte de prestació econòmica ²⁵

1. L'import que la persona titular percebrà mensualment sempre que no varien les seues circumstàncies o les de la unitat de convivència, serà l'import reconegut de la prestació econòmica que figura en l'article 16 d'aquesta llei, sumats els complementos que li puguen correspondre recollits en l'article 17 d'aquesta llei.

2. En el cas que la persona titular o alguna de les persones de la unitat de convivència siga beneficiària de l'ingrés mínim vital o de qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, o de la renda activa d'inserció (RAI) per violència de gènere o violència domèstica o d'una prestació d'identificació naturalesa que la substituïska, l'import que es perceba per aquestes prestacions es restarà de la quantia a percebre.

En el cas que l'import percebut per les prestacions esmentades supere l'import a percebre en concepte de renda valenciana d'inclusió, la prestació econòmica es reconeixerà a import zero, es mantindrà la persona com a titular de la prestació i se li reconeixerà el dret a la prestació professional, així com de la resta d'ajudes i recursos (lloguer, beques de menjador, de llibres, etc.) establits en aquesta llei, llevat que la persona titular en sol·licite l'extinció.

3. Les variacions de l'ingrés mínim vital, o de qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, que donen lloc a una modificació en l'import a percebre en concepte de prestació econòmica de renda valenciana d'inclusió, s'aplicaran a partir del mes següent al de la seua comunicació per part de l'òrgan encarregat de la seua gestió.

²³ L'article 17 es modifica per l'article 67 de la **Llei 3/2020, de 30 de desembre**, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat 2021 (DOGV núm. 8987 de 31.12.2020).

²⁴ L'apartat 1 de l'article 17 es modifica per la disposició addicional vuitena del **Decret llei 1/2022, de 22 d'abril**, del Consell, de mesures urgents en resposta a l'emergència energètica i econòmica originada a la Comunitat Valenciana per la guerra a Ucraïna (DOGV núm. 9323 de 22.04.2022).

²⁵ L'article 18 es modifica per l'article 42 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

TÍTOL III

Prestacions professionals per a la inclusió social ²⁶

CAPÍTOL I

Instrumentos d'inclusió social: diagnòstic d'exclusió social o vulnerabilitat, acord d'inclusió, pla personalitzat d'intervenció i itineraris d'inclusió social ²⁷

Article 19. Prestacions professionals per a la inclusió social ²⁸

1. La prestació professional per a la inclusió social consisteix en el conjunt de plans, itineraris, instruments, actuacions i prescripcions, de caràcter individual, familiar o grupal, elaborats, implementats, coordinats i avaluats per les persones professionals de serveis socials d'atenció primària.

Aquestes prestacions estan orientades a promoure i facilitar la plena inclusió social de les persones en situació de vulnerabilitat o exclusió social en l'àmbit de l'educació, la formació, l'ocupació, l'alfabetització digital i les tecnologies de la informació i la comunicació, l'habitatge, la salut, la sanitat, la mobilitat, l'esport, la cultura, la participació social i la igualtat de gènere i d'oportunitats, i la sociabilitat i comunicació amb l'entorn i les xarxes de suport social.

El seu objectiu és donar suport a les persones destinatàries i les seues comunitats incidint en el seu apoderament, l'ampliació i la millora dels seus recursos, capacitats i habilitats, i acompanyar-les en el procés d'emancipació fent especial incidència en la ruptura de la transmissió generacional de la seua situació d'empobriment, des d'un enfocament holístic i de participació efectiva de la persona en el seu propi procés de canvi cap a una inclusió plena.

2. Són unes prestacions que s'emmarquen en el catàleg general de prestacions professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials descrites en l'article 36 de la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana.

Article 20. Requisits d'accés ²⁹

Amb caràcter general, tindran dret a les prestacions professionals per a la inclusió social de la renda valenciana d'inclusió totes aquelles persones amb residència efectiva en qualsevol municipi de la Comunitat Valenciana que siguen destinatàries de qualsevol modalitat de la renda valenciana d'inclusió, independentment de la conformació de la seua unitat familiar, i que accepten lliurement i de manera voluntària aquesta prestació a través d'un acord d'inclusió.

Article 21. Diagnòstic d'exclusió social o vulnerabilitat ³⁰

Aquest instrument tracta de determinar la situació d'exclusió social o vulnerabilitat de la persona sol·licitant i de la seua unitat de convivència, entenent-ho com un procés que sintetitza, interpreta i conceptualitza la naturalesa i la magnitud de les necessitats socials en els seus efectes, gènesis i causes personals i socials. Per a efectuar el diagnòstic i la valoració tècnica serviran de base els criteris i indicadors socials que es desplegaran reglamentàriament.

El diagnòstic d'exclusió social o vulnerabilitat servirà de punt de partida per a l'elaboració del pla personalitzat d'intervenció.

²⁶ El Títol II es renumera com a Títol III i se li canvia el nom per l'article 21 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

²⁷ El nom del Capítol I es modifica per l'article 22 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

²⁸ L'article 19 s'afeg per l'article 23 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

²⁹ L'article 20 s'afeg per l'article 24 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

³⁰ L'article 21 s'afeg per l'article 25 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 22. Acord d'inclusió ³¹

1. L'acord d'inclusió, a l'efecte de la present llei, s'entén com el compromís voluntari realitzat per la persona sol·licitant en nom propi i de les persones beneficiàries de rebre la prestació professional orientada a la inclusió social. Aquest acord suposa el compromís de participar de manera activa en el procés de millora i inclusió social, i la col·laboració amb les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària responsables de l'atenció, seguiment i avaluació de la intervenció en la unitat de convivència, assumint a més el compliment responsable que li correspon en el procés d'intervenció social, l'assistència a les entrevistes amb les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària, així com la realització de les actuacions prescrites com a part dels itineraris en el procés d'inclusió social o laboral. L'acord d'inclusió serà obligatori per a les persones titulars i beneficiàries, si és el cas, en les modalitats de renda de garantia d'inclusió social i en la renda complementària del treball, i afavorirà la implicació, el compromís i l'abast dels objectius a complir.

2. Els compromisos inclouran, així mateix, l'adhesió al projecte d'intervenció social i educatiu familiar establert a partir de la declaració de la situació de risc en el pla individualitzat de protecció o, si és el cas, en el programa de reintegració familiar, d'acord amb els articles 17 i 19 bis de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil, quan la unitat de convivència siga objecte d'intervenció per part de l'entitat pública de protecció de persones menors d'edat.

3. Reglamentàriament s'establiran els supòsits en què les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió podran ser eximides de participar en el pla personalitzat d'intervenció quan s'entenga que no concorren elements de risc d'exclusió en la unitat de convivència.

4. En cas de negativa a la subscripció d'acords, incompliment o discrepàncies entre les persones professionals d'atenció primària dels serveis socials i el destinatari o destinataris, aquests últims podran presentar al·legacions d'acord amb el que s'especifique en el desplegament reglamentari, davant de la Comissió Tècnica d'Inclusió Social de la Renda Valenciana d'Inclusió que es crearà reglamentàriament per a aquest fi en la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió. ³²

Article 23. Pla personalitzat d'intervenció ³³

1. El pla personalitzat d'intervenció es formularà en funció del diagnòstic social i de l'acord d'inclusió realitzat per les treballadores i pels treballadors socials, i inclourà la valoració de la situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social, els objectius i les accions específiques de caràcter personal, familiar, educatiu, formatiu, social i laboral oportunes per a previndre o millorar la situació o el risc d'exclusió social de la persona titular i del conjunt dels membres de la seua unitat de convivència. Si és el cas, comportarà, a més, els itineraris d'inclusió social o els itineraris d'inserció laboral, amb la finalitat, en tot cas, de facilitar la seua inclusió social o inserció laboral. És l'instrument tècnic que recollirà el diagnòstic de la situació, les propostes d'intervenció, els objectius, les actuacions i les tasques, així com els indicadors i les metes comuns de la unitat de convivència i individuals de cada membre. Serà elaborat per les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària, i comprendrà l'aplicació de les actuacions bàsiques contemplades en els mòduls operatius d'intervenció.

Amb caràcter general, els serveis socials d'atenció primària mantindran entrevistes amb les persones destinatàries que així es determinen en l'acord d'inclusió, a fi de conèixer i analitzar les seues necessitats, capacitats, habilitats i altres circumstàncies, i, basant-se en aquesta informació, s'elaborarà un diagnòstic de la situació i pronòstic dissenyarà un itinerari personalitzat d'inclusió, que podrà comportar diferents actuacions.

Haurà d'ajustar-se a les preferències, capacitats i circumstàncies de les persones a les quals es dirigeix, i haurà d'adequar-se a un model integral d'intervenció, contemplant totes les

³¹ L'article 18 es renumera com a article 22 i es modifica per l'article 26 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

³² L'apartat 4 de l'article 22 es modifica per l'article 38 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

³³ L'article 19 es renumera com a article 23 i es modifica per l'article 27 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

actuacions que es consideren necessàries per a la consecució dels objectius d'inserció, tant des de l'àmbit dels serveis socials, com, si és el cas, dels d'ocupació i formació, educació, habitatge, salut, participació social, esport i cultura.

A més, hi quedarà reflectida la necessitat, la possibilitat i la conveniència de realitzar la intervenció, o bé si hi ha motius d'exoneració de realitzar el pla personalitzat d'intervenció quan, segons el seu parer professional, es considere.

2. S'establiran reglamentàriament els instruments de mesurament de l'exclusió social, així com la configuració del pla personalitzat d'intervenció i l'avaluació dels instruments d'inclusió social.

3. A l'efecte d'aquesta llei, el pla personalitzat d'intervenció és un procés dinàmic, revisable i susceptible de modificació en funció del compliment d'objectius, de nous itineraris o d'aparició de noves necessitats, així com de la valoració conjunta dels resultats de la persona professional dels serveis socials d'atenció primària i, si és el cas, de les accions de les polítiques actives de la inserció laboral efectuades pels serveis públics d'ocupació a través dels orientadors i orientadores o figures similars de serveis d'ocupació locals.

4. Formaran part del pla personalitzat d'intervenció aquells programes en què participe la unitat de convivència amb motiu d'una situació de desprotecció infantil previstos en la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència

5. El procés de renovació de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió suposarà amb caràcter obligatori, en el cas de la modalitat de renda de garantia d'inclusió social, l'avaluació del pla personalitzat d'intervenció de la persona o persones destinatàries, si és el cas, així com la formulació d'un nou pla per al nou període.

Article 24. Itinerari d'inclusió ³⁴

L'itinerari d'inclusió és el conjunt d'actuacions, instruments i procediments tècnics que donaran cos al pla personalitzat d'intervenció.

Estarà conformat pels mòduls operatius d'intervenció, que s'entenen com els marcs de referència bàsics per a analitzar, identificar les necessitats i establir les actuacions bàsiques o serveis i programes d'intervenció social. Aquests es desplegaran reglamentàriament.

Es podran establir dins d'un mateix pla personalitzat d'intervenció tant itineraris familiars com individuals.

La intervenció consisteix en l'atenció integral centrada en la persona, la família o la unitat de convivència, des d'un enfocament de desenvolupament positiu, sistèmic i d'efectiva participació de la persona en el procés d'intervenció, així com de les persones menors d'edat si és el cas. La intervenció es realitzarà en horari extens i flexible.

La intervenció serà dissenyada i implementada de manera interdisciplinària mitjançant la metodologia participativa i basada en el treball en equip, a partir d'una valoració integral de les necessitats, d'una avaluació conjunta de les actuacions que estarà orientada a garantir l'apoderament i l'atenció integral de les necessitats de les persones.

El procés d'atenció es basarà en un enfocament grupal i comunitari i tindrà especialment en compte la necessitat d'intervindre simultàniament amb altres sistemes de protecció social, com per exemple el sistema sanitari o el sistema educatiu, entre altres, incloent-hi totes les mesures necessàries per a aconseguir una millora en les condicions de la qualitat de vida de les persones.

Les actuacions acordades es formalitzaran en un model normalitzat, que serà signat per les persones destinatàries de l'acord d'inclusió social i per la persona professional dels serveis socials d'atenció primària corresponent. En aquest document s'establiran les accions específiques a realitzar per les parts intervinents en el procés d'inserció social, en la forma en què es determine reglamentàriament.

En situacions considerades especials per la persona professional dels serveis socials d'atenció primària, es podrà posposar o eximir temporalment la seua participació en aquest itinerari (violència de gènere o intrafamiliar, situacions sobrevingudes, etc.).

³⁴ L'article 20 es renumera com a article 24 i es modifica per l'article 28 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 25. Funcions de les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària respecte als instruments d'inclusió social ³⁵

1. Correspon a les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària:
  - a) La detecció de les persones en situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social, i a les treballadores i els treballadors socials de referència la realització del diagnòstic social, així com la subscripció dels acords d'inclusió.
  - b) La implementació de programes i actuacions per part de les persones professionals d'atenció primària que afavorisquen la inclusió social de grups vulnerables amb característiques homogènies, desenvolupats per l'equip d'intervenció social, amb figures de diversos perfils professionals.
  - c) Col·laborar i coordinar-se amb l'atenció primària de caràcter bàsic i específic o amb l'atenció secundària i amb altres agents institucionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials, sota el principi d'unitat d'acció i, si és el cas, en l'elaboració, la implementació, el seguiment i l'avaluació del pla personalitzat d'intervenció social.
  - d) Estratègies d'apoderament personal, així com la promoció d'actuacions formatives, ocupacionals, socioeducatives i d'inclusió social.
  - e) Assessorament, prevenció i rehabilitació, si és el cas, davant de situacions de vulnerabilitat o risc.
  - f) Elaboració i seguiment del pla personalitzat d'intervenció social.
  - g) Acompanyament, atenció integral i protecció davant de situacions de vulnerabilitat, risc o protecció individual i familiar.
2. Per a l'exercici d'aquestes funcions, el personal dels serveis socials de les entitats locals es coordinarà amb professionals d'altres àmbits d'actuació, en particular, d'educació, ocupació, salut i habitatge. Podran participar-hi professionals de les entitats sense ànim de lucre inscrites en el Registre de titulars d'activitats d'acció social que desenvolupen actuacions específiques incloses en els plans personalitzats d'intervenció. Reglamentàriament, s'establiran els procediments de col·laboració i coordinació.

CAPÍTOL II Instruments d'inserció laboral

Article 26. Itinerari personal d'inserció laboral ³⁶

1. L'elaborarà, des d'una visió integral, el personal dels serveis d'ocupació i formació amb competència en la matèria. Ha de contemplar totes les accions que es consideren necessàries per tal d'assolir els objectius d'inserció laboral i adequar-lo a les competències professionals i a les necessitats del sistema productiu.
2. El diagnòstic d'ocupabilitat el realitzaran els professionals competents en la matèria de cadascuna de les administracions o entitats que tinguen competència en matèria d'ocupació i formació.
3. Reglamentàriament, s'establiran les circumstàncies especials que permeten prescindir temporalment de la prescripció dels itineraris laborals i es mantindrà, si escau, la resta de compromisos acordats en el Pla d'inclusió social.

³⁵ L'article 21 es renumera com a article 25 i es modifica per l'article 29 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

³⁶ L'article 22 es renumera com a article 26 per l'article 30 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

CAPÍTOL III

Altres instruments d'inclusió social i d'inserció laboral

Article 27. Altres programes dels serveis socials d'atenció primària per a la inclusió social ³⁷

1. Els programes de prestacions econòmiques individualitzades adreçats a la cobertura de necessitats bàsiques de diferent índole, podran incloure manutenció, transport als centres de formació, adquisició de material bàsic per a la formació. Així mateix, la conselleria competent en matèria d'ocupació podrà contribuir en el finançament d'ajuda relacionada amb les accions d'inserció laboral.

2. Les persones professionals dels serveis socials d'atenció primària d'entitats locals realitzaran programes específics de naturalesa grupal o comunitària que afavorisquen la inclusió social de les persones destinatàries de la renda de garantia d'inclusió social, els quals seran finançats per la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió o per les diputacions provincials en els termes que estableix la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusivius de la Comunitat Valenciana, o la norma que la substituïska si és el cas, o bé en els termes en què s'acorde en els convenis de col·laboració entre les dues administracions per a la implementació i el desplegament de la present llei.

3. Qualsevol persona individual, empresa subministradora de serveis i entitat d'iniciativa social sense ànim de lucre poden col·laborar en la detecció de les situacions d'exclusió o vulnerabilitat social. Així mateix, podran col·laborar en els programes d'inclusió social les entitats sense ànim de lucre que estiguen inscrites en el Registre de titulars d'activitats d'acció social.

4. Els programes d'atenció familiar, els d'autonomia personal i els d'acció comunitària dirigits a afavorir l'accessibilitat i la igualtat d'oportunitats, i desenvolupats tant per les entitats locals com per les d'iniciativa social sense ànim de lucre que incloguen itineraris d'inclusió social, podran ser finançats per la Generalitat i per les diputacions provincials en els termes en què s'acorde en els convenis de col·laboració entre les dues per a la implementació i el desenvolupament d'aquesta llei.

5. Les entitats locals podran elaborar plans d'inclusió social territorials, programes i projectes d'inclusió social, que incloguen actuacions vinculades a aquesta llei de renda valenciana d'inclusió.

Article 28. Programes d'inserció laboral ³⁸

1. Els serveis públics d'ocupació i formació realitzaran programes i mesures específiques, dins de l'àmbit de la seua competència i del catàleg de serveis dels quals disposen, per tal d'augmentar l'ocupabilitat i la capacitació de les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió. Aquestes mesures es desenvoluparan reglamentàriament.

2. Les administracions públiques amb competència en matèria de formació professional i ocupació coordinaran les seues actuacions amb les competents en inclusió social, a l'objecte de garantir l'eficàcia i l'eficiència del conjunt d'actuacions. Reglamentàriament, es desenvoluparan els instruments de coordinació entre ambdós sistemes.

3. Les administracions introduiran clàusules socials d'acord amb la Llei 18/2018, de 13 de juliol, de la Generalitat, per al foment de la responsabilitat social en les contractacions públiques que atorguen prioritat a les entitats que contracten a persones en situació d'exclusió o en procés d'incorporació laboral.

³⁷ L'article 23 es renumera com a article 27 i els apartats 2 i 3 són modificats per l'article 31 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

³⁸ L'article 24 es renumera com a article 28 i l'apartat 3 es modifica per l'article 32 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

TÍTOL IV
Procediment ³⁹

Article 29. Sol·licitud de la renda valenciana d'inclusió ⁴⁰

El procediment administratiu per al reconeixement del dret a percebre la renda valenciana d'inclusió atindrà els criteris de simplificació, coordinació interadministrativa i interdepartamental i gestió telemàtica.

1. Renda complementària d'ingressos. Les persones que reunisquen els requisits presentaran la sol·licitud al costat de la documentació requerida en el registre de la Generalitat, sense perjudici del que es disposa en l'article 16.4 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

Quan els documents necessaris per a completar la sol·licitud no puguen ser comprovats per l'administració de manera telemàtica o no obren en el seu poder i no puguen ser aportats per la persona interessada en el moment de la sol·licitud, es podran substituir per una declaració responsable de la persona sol·licitant en la qual conste que s'obliga a presentar aquesta documentació durant la instrucció del procediment.

En el supòsit que la documentació descrita en la declaració responsable no s'aporte, amb caràcter previ a emetre la corresponent resolució, l'òrgan instructor d'aquesta fase del procediment, el requerirà perquè en el termini de deu dies aporte la documentació i si transcorregut aquest termini no haguera presentat la documentació requerida, s'entendrà per desistit i s'arxivarà l'expedient.

2. Renda de garantia. Les persones interessades presentaran la sol·licitud preferentment en el registre oficial de l'ajuntament del domicili on tinga la seua residència efectiva la persona sol·licitant. Així mateix, també podrà presentar-se en els registres oficials de la Generalitat, o mitjançant qualsevol de les modalitats previstes en l'article 16.4 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

Quan els documents necessaris per a completar la sol·licitud no puguen ser comprovats per l'Administració de manera telemàtica o no estiguen en el seu poder i no puguen ser aportats per la persona interessada en el moment de la sol·licitud, es podran substituir per una declaració responsable del sol·licitant en la qual conste que s'obliga a presentar aquesta documentació durant la instrucció del procediment. No obstant això, en el cas d'estrangers que no disposen de NIE, s'haurà de presentar, en tot cas, el passaport o la cèdula d'inscripció original, i si aquest estiguera en format paper, l'interessat haurà d'obtindre'n una còpia autèntica, segons el que s'estableix en els articles 27 i 28 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques. ⁴¹

En el supòsit que la documentació descrita en la declaració responsable no s'aporte, amb caràcter previ a emetre l'informe proposta preceptiu, l'entitat local com a òrgan instructor d'aquesta fase del procediment, el requerirà perquè en el termini de deu dies aporte la documentació i si transcorregut aquest termini no haguera presentat la documentació requerida, s'entendrà per desistit i es proposarà l'arxivament de l'expedient.

3. En tots dos casos també, els sol·licitants podran signar l'autorització expressa per a la consulta i la verificació de les seues dades: d'identitat, de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària, de l'INSS, de la Tresoreria General de la Seguretat Social, de LABORA (Servei Valencià d'Ocupació i Formació), de l'Institut Nacional d'Estadística i qualsevol altra dada necessària per al reconeixement o el manteniment de la percepció de la renda valenciana d'inclusió. ⁴²

4. Les persones sol·licitants també presentaran autorització expressa per a cedir les seues dades a altres administracions i a les organitzacions no governamentals sense ànim de lucre

³⁹ El Títol III es renumera com a Títol IV per l'article 33 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴⁰ L'article 25 es renumera com a article 29 i es modifica per l'article 34 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴¹ El segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 29 es modifica per l'article 39 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁴² L'apartat 3 de l'article 29 es modifica per l'article 39 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

inscrites en el Registre de Titulars d'Activitats d'Acció Social que col·laboren amb els plans individualitzats d'intervenció.

5. Així mateix, els sol·licitants i les persones que conformen la unitat de convivència podran prestar la conformitat expressa per a facilitar les seues dades a altres departaments de la Generalitat Valenciana, a l'Institut Nacional de la Seguretat Social i altres administracions qualsevol que siga el seu àmbit per al reconeixement de qualsevol prestació que puga beneficiar la unitat de convivència, especialment per a la prestació de l'ingrés mínim vital, o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la. ⁴³

6. Mitjançant conveni de col·laboració entre la Generalitat i l'Institut Nacional de la Seguretat Social per a la possible gestió compartida de l'ingrés mínim vital d'acord amb la possibilitat establida en la disposició addicional quarta del Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig, pel qual s'estableix l'ingrés mínim vital, es podrà acordar, si escau, la tramitació conjunta de les sol·licituds de la prestació estatal i de la corresponent modalitat de renda valenciana d'inclusió.

Article 30. Sol·licitud anticipada de la renda valenciana d'inclusió ⁴⁴

En els casos en què no es complisquen tots els requisits per a poder ser persona titular de la renda valenciana d'inclusió però existisca una data objectiva i coneguda en què es compliran, es podrà presentar sol·licitud de la renda valenciana d'inclusió en qualsevol de les seues modalitats dins dels sis mesos anteriors a la data prevista del compliment dels requisits.

Podran acollir-se a aquesta possibilitat, entre altres, els casos següents:

- a) Quan es vaja a complir l'edat mínima en el supòsit que corresponga a la persona dels recollits en l'article 13.2 d'aquesta llei.
- b) Quan es deixe d'ocupar una plaça residencial en algun recurs incompatible dels indicats en l'article 13.1.d.
- c) Quan siga coneguda la data de finalització d'una prestació incompatible amb la renda valenciana d'inclusió.
- d) Així mateix amb caràcter excepcional, i sempre que així es justifique expressament en l'informe social que a aquest efecte elaboren els i les treballadores socials dels serveis socials d'atenció primària, es podrà instar sol·licitud anticipada en aquells casos en els quals concórreguen circumstàncies extraordinàries que els faça considerar en situació d'especial vulnerabilitat que requerisquen aquest tipus de sol·licitud.

Article 31. Instrucció de la renda valenciana d'inclusió ^{45 46}

1. La instrucció de l'expedient de la renda complementària d'ingressos en la modalitat d'ingressos per prestacions correspondrà a la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió.

La instrucció de l'expedient de la renda complementària d'ingressos en la modalitat d'ingressos del treball correspondrà a la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió i a la conselleria competent en matèria d'ocupació de la manera que es determine reglamentàriament.

2. La instrucció de l'expedient de la renda de garantia en les dues modalitats, l'efectuarà el servei corresponent dels serveis socials d'atenció primària, que elevarà l'informe-proposta de resolució, el qual inclourà l'import que s'ha de percebre, a la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió. Aquest informe-proposta serà signat per un responsable tècnic i serà preceptiu i vinculant, excepte en cas d'error material, de fet o de càlcul.

⁴³ L'apartat 5 de l'article 29 es modifica per l'article 39 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁴⁴ L'article 30 s'afig per l'article 35 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴⁵ L'article 26 es renumera com a article 31 i es modifica per l'article 36 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴⁶ Els apartats 1, 2 i 3 de l'article 31 es modifiquen per l'article 40 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

3. L'informe-proposta de resolució de la renda de garantia en les dues modalitats es remetrà a la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió, en el termini màxim de tres mesos des de l'entrada de la sol·licitud, junt amb tota la documentació necessària, en el registre de l'administració corresponent.

4. Quan la prestació a concedir consistisca en la renda de garantia d'inclusió social, abans de formular l'informe proposta de resolució, s'exigirà el compromís voluntari de la persona sol·licitant, mitjançant la subscripció d'acord d'inclusió social, d'acord amb l'article 22 d'aquesta llei. En cas que la persona sol·licitant manifestara la seua negativa a la subscripció de l'acord, es farà constar aquesta circumstància en l'expedient i els seus motius, i es remetrà aquesta informació a l'òrgan gestor competent amb la proposta d'assignació en la modalitat de renda de garantia d'ingressos mínims.

En tots els casos en què la unitat de convivència la integren persones menors d'edat i atés l'interés superior d'aquestes, es podrà justificar expressament el manteniment de la modalitat de renda de garantia d'inclusió social en l'informe social que a aquest efecte elaboren els treballadors i les treballadores socials dels serveis d'atenció primària.

Article 32. Sol·licitants víctimes de violència de gènere ^{47 48}

Les sol·licituds de dones que siguen víctimes de violència de gènere per a ser titulars de la renda valenciana d'inclusió es tramitaran mitjançant el procediment d'urgència regulat en l'article 42.a d'aquesta llei.

Article 33. Resolució ⁴⁹

1. En el cas de la renda complementària d'ingressos, en les seues dues modalitats:

a) La direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió resoldrà sobre la concessió en el termini de sis mesos des de la data de registre de la sol·licitud i la documentació preceptiva, segons s'establisca reglamentàriament. ⁵⁰

b) Transcorregut el termini de sis mesos des de l'entrada de la sol·licitud en el registre de la Generalitat i la documentació pertinent, segons s'establisca reglamentàriament, sense que la resolució siga dictada i notificada, s'entendrà estimada la sol·licitud per silenci administratiu.

2. En el cas de la renda de garantia, en les seues dues modalitats:

a) La direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió resoldrà sobre la concessió de la renda de garantia en el termini de tres mesos des de l'entrada en el registre de la Generalitat de l'informe-proposta de resolució de l'autoritat municipal. ⁵¹

b) Transcorregut el termini de sis mesos des de l'entrada de la sol·licitud en el registre general de l'ajuntament corresponent o de la Generalitat i de la documentació pertinent segons s'establisca reglamentàriament, sense que la resolució fora dictada i notificada, s'entendrà estimada la sol·licitud per silenci administratiu, sense perjudici de la possible suspensió del termini per causes imputables a la persona sol·licitant.

3. En el cas de les sol·licituds que s'hagen tramitat de manera anticipada al compliment dels requisits de qualsevol de les seues modalitats, s'entendrà estimada la sol·licitud per silenci administratiu quan concórreguen les dues condicions següents:

a) Haja transcorregut el termini de sis mesos des de l'entrada de la sol·licitud en el registre general de l'Administració corresponent i de la documentació pertinent segons s'establisca reglamentàriament, sense que la resolució fora dictada i notificada.

b) Haja complit els requisits establits en aquesta llei.

⁴⁷ L'article 27 es renumera com a article 32 per l'article 37 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁴⁸ L'article 32 es modifica per l'article 41 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁴⁹ L'article 28 es renumera com a article 33 i es modifica per l'article 38 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁵⁰ La lletra a de l'apartat 1 de l'article 33 es modifica per l'article 42 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁵¹ La lletra a de l'apartat 2 de l'article 33 es modifica per l'article 42 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

4. Les resolucions de la renda valenciana d'inclusió en qualsevol de les seues modalitats, tindran una vigència de tres anys des de la data de la seua resolució, transcorreguts els quals s'haurà de procedir a la seua renovació en els termes assenyalats en l'article 39 d'aquesta llei.

Article 34. Meritació i pagament ⁵²

1. Els efectes econòmics de la prestació de la renda valenciana d'inclusió es produiran a partir del dia primer del mes següent de la data de la sol·licitud.

En el cas de les sol·licituds realitzades de manera anticipada al compliment dels requisits, els efectes econòmics de la prestació es produiran a partir del dia primer del mes següent de la data en què s'hagen complert aquests requisits.

2. La Generalitat realitzarà l'abonament de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió directament a la persona titular d'aquesta, mitjançant ingrés en un compte en una entitat de crèdit. Els pagaments posteriors s'efectuaran per mensualitats vençudes des de la data de la meritació d'aquesta, abans del cinqué dia hàbil del mes següent.

3. Sense perjudici del que s'estableix en l'apartat 2, en cas de privació de llibertat de la persona titular, podran percebre la renda valenciana d'inclusió les persones beneficiàries, sempre que es justifique la seua oportunitat en l'informe social.

4. Excepcionalment i per causes objectives degudament justificades en l'informe social, es podrà realitzar el pagament a les persones titulars a través d'entitats sense ànim de lucre inscrites en el Registre de Titulars d'Activitats d'Acció Social, en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

Article 35. Reintegrament de pagaments indeguts ^{53 54}

1. La conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió exercirà les accions de rescabament que li puguen correspondre contra les persones o entitats que hagen percebut la prestació indegudament. Aquest reintegrament tindrà la consideració de drets d'ingrés públic a l'efecte del procediment aplicable al seu cobrament.

2. A aquests procediments de reintegrament no els serà aplicable el càlcul de l'interès de demora excepte en el cas que la percepció dels ingressos indeguts siga conseqüència de l'incompliment de l'obligació de comunicar, dins del termini establert a aquest efecte, els canvis en les circumstàncies personals o econòmiques ocorreguts en la unitat de convivència.

Article 36. Recursos ⁵⁵

Contra la resolució que haja recaigut respecte a la renda valenciana d'inclusió, la persona sol·licitant podrà interposar els recursos que siguen procedents, d'acord amb el que disposa la normativa bàsica sobre procediment administratiu comú.

Article 37. Revisions ⁵⁶

1. L'òrgan competent per a resoldre podrà procedir a la rectificació d'errors materials o de fet i els aritmètics, així com les revisions motivades per la constatació d'omissions o inexactituds en la sol·licitud i instrucció de l'expedient.

2. Per a comprovar si es mantenen les causes que van motivar la concessió de la renda d'inclusió, els serveis socials d'atenció primària corresponents faran anualment revisions

⁵² L'article 29 es renumera com a article 34 i els apartats 1, 2, i 3 són modificats per l'article 39 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁵³ L'article 30 es renumera com a article 35 per l'article 40 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁵⁴ L'article 35 es modifica per l'article 43 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

⁵⁵ L'article 31 es renumera com a article 36 per l'article 41 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁵⁶ L'article 32 es renumera com a article 37 i es modifica per l'article 42 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

periòdiques d'ofici, mitjançant una mostra triada de manera aleatòria, sobre el compliment dels requisits d'accés a la prestació per les persones titulars de la renda de garantia, a l'efecte de la qual podran recaptar, de la resta d'administracions públiques i entitats que col·laboren en la renda valenciana d'inclusió, les dades i informes que resulten necessaris per al correcte exercici de les funcions de revisió i supervisió.

3. Per a comprovar si es mantenen les causes que hagen motivat la concessió de la renda complementària d'ingressos, la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió farà anualment revisions periòdiques d'ofici, mitjançant una mostra triada de manera aleatòria, sobre el compliment dels requisits d'accés a la prestació pels titulars de la renda complementària d'ingressos, a l'efecte dels quals podran recaptar, de la resta d'administracions públiques i entitats que col·laboren en la renda valenciana d'inclusió, les dades i els informes que resulten necessaris per a exercir correctament les funcions de revisió i supervisió. ⁵⁷

Article 38. Modificació ⁵⁸

1. L'import a percebre de la prestació econòmica de la renda valenciana d'inclusió, en qualsevol de les seues modalitats podrà ser modificada com a conseqüència de canvis, tant personals com econòmics, ocorreguts en la unitat de convivència.

2. El procediment de modificació de la prestació econòmica es podrà iniciar d'ofici o a instàncies de part i s'instruirà en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

El termini màxim en el qual haurà de resoldre's i notificar-se la resolució serà de tres mesos des de l'adopció de l'acord d'iniciació, o des de la presentació de la sol·licitud i la documentació pertinent, segons s'establisca reglamentàriament, en el registre de l'administració corresponent.

Transcorregut aquest termini sense resoldre i notificar la resolució, s'entendran desestimades les pretensions de la persona sol·licitant.

En el cas de modificacions instades d'ofici, transcorregut el termini màxim per a resoldre i notificar l'esmentat anteriorment, s'atendrà al que es disposa en l'article 25.1 de la Llei del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

3. La modificació que done lloc a la disminució de l'import a percebre s'aplicarà a partir del primer dia del mes següent al de la data de la causa que origine la modificació. La mateixa regla s'aplicarà a la modificació que done lloc a l'augment de l'import de la prestació, quan es comuniquen dins del termini establert legalment a aquest efecte. Quan la modificació d'augment es presente fora de termini, s'aplicarà a partir del primer dia del mes següent al de la data de comunicació. ⁵⁹

Article 39. Renovació ⁶⁰

1. El procediment de renovació es desenvoluparà reglamentàriament, sense que en cap cas s'interrompa l'abonament de la prestació econòmica ni la implementació de la prestació professional d'inclusió social fins a la data en què es produïska la nova resolució. Les renovacions corresponents a les modalitats de renda complementària d'ingressos s'instruiran des de la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió o des de les direccions territorials de la conselleria amb competències en matèria d'ocupació. Les renovacions corresponents a les modalitats de renda de garantia s'instruiran des dels serveis socials d'atenció primària que corresponguen, i els resoldrà en tots els casos la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió. ⁶¹

⁵⁷ L'apartat 3 de l'article 37 es modifica per l'article 43 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁵⁸ L'article 33 es renumera com a article 38 i es modifica per l'article 43 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁵⁹ L'apartat 3 de l'article 38 es modifica per l'article 40 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

⁶⁰ L'article 34 es renumera com a article 39 i es modifica per l'article 44 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶¹ L'apartat 1 de l'article 39 es modifica per l'article 44 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

2. La renovació de la renda valenciana d'inclusió s'haurà de realitzar al cap de tres anys des de la data de la seua resolució. Aquesta renovació en qualsevol de les modalitats, s'efectuarà per a afavorir la intervenció social i a sol·licitud de la persona titular i s'haurà de poder acreditar en aquest moment el compliment dels requisits exigibles, durant l'últim semestre anterior a la fi de la vigència de la resolució de concessió del dret a la prestació i, en tot cas, abans de l'últim trimestre, en el registre de l'ajuntament del municipi on es trobe empadronada i tinga la seua residència efectiva, o en el registre de la Generalitat, segons corresponga, sense perjudici del que es disposa en l'article 16 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

3. El procés de renovació de la renda de garantia d'inclusió social suposarà amb caràcter obligatori, en tots els casos, l'avaluació del pla personalitzat d'intervenció de la persona destinatària, en el seu cas, així com la formulació del nou pla per al nou període.

Article 40. Suspensió ⁶²

1. El dret a la renda valenciana d'inclusió es podrà suspendre per les següents causes:

a) Pèrdua temporal d'algun dels requisits exigits per a reconèixer-lo.

b) Incompliment temporal per part de la persona titular o de qualsevol integrant de la seua unitat de convivència de les obligacions i compromisos assumits en accedir a la prestació, incloent-hi l'incompliment del pla personalitzat d'inclusió.

2. La suspensió del dret a la renda valenciana d'inclusió implicarà la suspensió del pagament de la prestació a partir del primer dia del mes següent al de la data de la resolució i es mantindrà mentre persistisquen les circumstàncies que hagueren donat lloc a aquesta, per un període màxim de dotze mesos. No obstant això, si la causa de la suspensió fora la percepció d'ajudes i prestacions estatals de desocupació i per a l'ocupació en qualsevol de les seues modalitats, exceptuant-ne les dirigides a les persones perceptores de la prestació de la renda activa d'inserció (RAI) per a les víctimes de violència de gènere o violència domèstica o prestació d'ídèntica naturalesa que la substituïska, la suspensió del pagament seria a partir del primer dia del mes següent de la data del reconeixement de l'ajuda i prestació estatal de desocupació i per a l'ocupació a la qual tinguera dret la persona titular de la renda valenciana d'inclusió.

3. El reconeixement del dret de la prestació podrà reprendre's si desapareixen les circumstàncies que en van motivar la suspensió, en els termes que s'establisquen reglamentàriament.

Article 41. Extinció ⁶³

1. El dret a la renda valenciana d'inclusió, en qualsevol de les seues modalitats, s'extingeix per les causes següents:

a) Transcorregut el període de tres anys des de la data de resolució sense que la persona titular haja sol·licitat el procediment de renovació.

b) Modificació de les condicions tingudes en compte per a la concessió de la prestació, de manera que situen la persona titular fora dels requisits exigibles per a percebre-la.

c) Pèrdua definitiva d'algun dels requisits exigits per al seu reconeixement.

d) Falsejament en la declaració d'ingressos o qualsevol altra actuació fraudulenta dirigida a obtenir o conservar la renda valenciana d'inclusió.

e) Manteniment d'una situació de suspensió per un període continuat superior a dotze mesos.

f) Renúncia de la persona titular.

⁶² L'article 35 es renumera com a article 40 i es modifica per l'article 45 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶³ L'article 36 es modifica per l'article 57 de la **Llei 9/2019, de 23 de desembre**, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat (DOGV núm. 8707 de 30.12.2019). L'article 46 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny** el renumera com a article 41, modifica els epígrafs g) i h), afegeix l'epígraf i) i modifica els apartats 2 i 3.

- g) Incompliment injustificat i reiterat de les obligacions previstes en l'article 11.2 d'aquesta llei.
- h) Defunció de la persona titular. Quan aquesta fora perceptora de la renda de garantia, i a fi que la resta de persones destinatàries de la seua unitat de convivència no es queden en situació de desemparament, s'establirà un procediment per a modificar la persona titular d'aquesta renda de garantia, en els termes i condicions que s'establisquen reglamentàriament, sense interrupció de la prestació.
- i) La percepció per part de la persona titular de prestació o ajuda per al foment de l'ocupació o de desocupació incompatible amb la renda valenciana d'inclusió i de duració inicial prevista superior a dotze mesos.

2. En les modalitats de renda de garantia, serà causa d'extinció de les prestacions ja reconegudes que la persona titular complisca els 65 anys o el reconeixement d'un grau de diversitat funcional igual o superior al 65 % a les persones titulars entre 18 i 65 anys, des de la data del compliment de l'edat o des de la data de la resolució del reconeixement del grau de diversitat funcional, a excepció dels supòsits previstos en l'article 13.3 d'aquesta llei.

No obstant això, si en la data en què es produïra el fet causant de l'extinció els ingressos percebuts en concepte de renda valenciana d'inclusió motivaren una reducció en la quantia de la pensió no contributiva que ha de reclamar-se o la denegació, excepcionalment podrà mantindre's la percepció de la renda valenciana d'inclusió fins al 31 de desembre de l'any en què es produïska el fet causant, data en què se'n produirà l'extinció automàtica.

3. L'extinció del dret a la renda valenciana d'inclusió implicarà el cessament del pagament de la prestació i tindrà efecte des del primer dia del mes següent a aquell en què concórreguen les causes que van donar lloc a l'extinció. No obstant això, si la causa de l'extinció fora la percepció d'ajudes i prestacions estatals de desocupació i per a l'ocupació en qualsevol de les seues modalitats, exceptuant-ne les dirigides a les persones perceptores de la prestació de la renda activa d'inserció (RAI) per a les víctimes de violència de gènere o violència domèstica o prestació d'identificació natural que la substituïska, la suspensió del pagament seria a partir del primer dia del mes següent de la data del reconeixement de l'ajuda i prestació estatal de desocupació i per a l'ocupació a la qual tinguera dret la persona titular de la renda valenciana d'inclusió.

Article 42. Procediment d'urgència ⁶⁴

S'estableix un procediment d'urgència tant per a noves sol·licituds com per a modificacions i extincions d'expedients existents, consistent en la reducció a la meitat dels terminis estandarditzats i donant preferència a aquests expedients. Es tramitarà amb caràcter d'urgència en els casos següents:

- a) En els casos de persona prostituïda, víctima d'explotació sexual o tràfic o víctima de violència de gènere o intrafamiliar. L'acreditació d'aquestes circumstàncies podrà efectuar-se per qualsevol dels mitjans que preveu l'article 9 de la Llei 7/2012, de 23 de novembre, de la Generalitat, integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana.
- b) En els casos de persones valencianes que hagen residit en l'exterior de la Comunitat Valenciana i que tinguen la consideració de persones retornades segons el que establisca la normativa autonòmica en aquesta matèria.
- c) Quan es formule una sol·licitud anticipada pel compliment de l'edat mínima d'acord amb el que recull l'article 30.a.
- d) Els expedients iniciats a conseqüència de la defunció de la persona titular de la prestació i algun dels beneficiaris d'aquesta unitat de convivència haja formulat una nova sol·licitud i que aquesta sol·licitud tinga lloc en el període màxim de tres mesos des de la defunció de la persona titular.
- e) En les situacions d'emergència social que preveu el punt 4 de l'article 70 de la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusivius de la Comunitat Valenciana.
- f) Així mateix, amb caràcter excepcional, i sempre que es justifique així expressament en l'informe social que elaboren a aquest efecte els i les treballadores socials dels serveis socials

⁶⁴ L'article 42 es modifica per l'article 41 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

d'atenció primària, podran anar per procediment d'urgència els casos en què concórreguen circumstàncies extraordinàries que els facen considerar en situació d'especial vulnerabilitat.

TÍTOL V Règim de finançament ⁶⁵

Article 43. Fonts de finançament ⁶⁶

1. El finançament de la renda valenciana d'inclusió s'establirà a través de les partides pressupostàries necessàries per a atendre-la econòmicament, aprovades anualment en la Llei de pressupostos de la Generalitat.
2. Les diputacions provincials podran aportar dotacions econòmiques per a contribuir al finançament adequat i suficient de la renda valenciana d'inclusió, mitjançant la subscripció del corresponent conveni de col·laboració amb la Generalitat, que podran ser tant per a sufragar les despeses de la prestació econòmica o professional com els recursos necessaris per a la seua gestió.

Article 44. Dels crèdits de la Generalitat ⁶⁷

Els crèdits destinats a satisfer el pagament de les prestacions econòmiques regulades en aquesta llei tindran el caràcter de crèdits ampliables en el pressupost de la Generalitat.

Article 45. Finançament dels instrument d'inclusió social i d'inserció laboral ⁶⁸

1. Els instruments d'inclusió social seran finançats amb càrrec als pressupostos de la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió i de les diputacions provincials mitjançant la subscripció del conveni de col·laboració corresponent amb la Generalitat per al desenvolupament i implantació d'aquesta llei.
2. Els instruments d'inserció laboral seran finançats amb càrrec als pressupostos de les conselleries competents en matèria d'ocupació i formació.

TÍTOL VI Règim competencial i organitzatiu ⁶⁹

CAPÍTOL I Règim competencial

Article 46. Disposició general ⁷⁰

Les competències en matèria de renda valenciana d'inclusió, en el marc dels serveis socials generals, correspondran a la Generalitat, a les diputacions provincials i a les entitats locals en el seu respectiu àmbit territorial, i s'hauran d'exercir sota els principis generals de coordinació i cooperació, sense perjudici de l'autonomia que correspon a cada una d'aquestes, i d'acord amb

⁶⁵ El Títol IV es renumera com a Títol V per l'article 48 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶⁶ L'article 37 es renumera com a article 43 i l'apartat 2 es modifica per l'article 49 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶⁷ L'article 38 es renumera com a article 44 per l'article 50 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶⁸ L'article 39 es renumera com a article 45 per l'article 51 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁶⁹ El Títol V es renumera com a Títol VI per l'article 52 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷⁰ L'article 40 es renumera com a article 46 per l'article 53 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

el que preveuen l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, la legislació autonòmica de serveis socials i la legislació de règim local.

Article 47. Generalitat ⁷¹

Correspon a la Generalitat l'exercici de les competències següents:

- a) L'elaboració de les normes de desplegament d'aquesta llei.
- b) La resolució, finançament i pagament de la renda valenciana d'inclusió, així com de totes aquelles mesures previstes en aquesta llei.
- c) La planificació, el control i l'avaluació general de les mesures previstes en aquesta llei.
- d) L'aprovació de la planificació adequada en el marc del Pla estratègic valencià de serveis socials.

Article 48. Entitats locals ⁷²

En la consecució de la finalitat perseguida per aquesta llei, les entitats locals, a través dels serveis socials d'atenció primària, com que es consideren de prestació bàsica del sistema públic de serveis socials, desenvoluparan les següents atribucions:

- a) La detecció de les persones o les unitats de convivència que es troben en situació d'exclusió o risc d'exclusió, i la realització de les prestacions professionals a través dels diferents instruments d'inclusió social: configuració del diagnòstic social, la subscripció amb les persones interessades de l'acord d'inclusió social, elaboració del pla personalitzat d'intervenció, itinerari social, familiar o individualitzat i també participar, si escau, en l'elaboració de l'itinerari d'inserció laboral en coordinació amb els serveis públics d'ocupació.
- b) La instrucció i la presentació de l'expedient, de l'informe social, si és el cas, així com de l'informe-proposta de resolució sobre la concessió de la renda valenciana d'inclusió, en la modalitat que corresponga, en el registre de la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió. ⁷³
- c) El seguiment, revisió i avaluació dels instruments d'inclusió social a través dels serveis socials d'atenció primària mitjançant un acompanyament personalitzat orientat a la inclusió plena i efectiva en la societat utilitzant instruments d'inserció laboral en col·laboració i coordinació amb els equips professionals dels serveis d'ocupació locals i el servei públic d'ocupació i formació (LABORA).

Article 49. Diputacions provincials ⁷⁴

En la consecució de la finalitat perseguida per aquesta llei, les diputacions provincials valencianes desenvoluparan les atribucions que els corresponguen segons la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana, o norma que la substituïska, si escau, i les que es determinen en els convenis que puguin subscriure amb la Generalitat, i cooperaran en la implantació d'aquesta llei amb l'aportació dels mitjans econòmics, tècnics, materials i humans que es consideren en aquests, i d'acord amb el que s'estableix en els articles 30 i 106 de la llei esmentada.

⁷¹ L'article 41 es renumera com a article 47 per l'article 54 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷² L'article 42 es renumera com a article 48 i es modifica per l'article 55 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷³ La lletra b de l'article 48 es modifica per l'article 46 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁷⁴ L'article 43 es renumera com a article 49 i es modifica per l'article 56 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

CAPÍTOL II

Cooperació i coordinació ⁷⁵

Article 50. Deure de cooperació i coordinació entre administracions públiques ⁷⁶

1. Les administracions públiques valencianes s'han de prestar entre si la cooperació i coordinació necessàries per a garantir la màxima eficàcia i eficiència en el funcionament de la renda valenciana d'inclusió.
2. L'administració de la Generalitat col·laborarà amb les diferents administracions per a l'adequada gestió de la renda valenciana d'inclusió i promourà acords necessaris per a l'intercanvi d'informació, en particular, referent a la concurrència d'incompatibilitats o supòsits de subsidiarietat, millores en la gestió de la prestació i aquells altres aspectes que es consideren adequats a la finalitat de la prestació.
3. Reglamentàriament s'establirà l'òrgan de coordinació permanent entre l'administració de la Generalitat, les entitats locals, supramunicipals i les diputacions provincials, per a assegurar l'eficàcia i coherència del sistema públic de serveis socials conforme al que disposa la legislació valenciana de serveis socials.
4. Es podran subscriure convenis per al desplegament i implementació del contingut d'aquesta llei així com per al Pla valencià d'inclusió i cohesió social.

Article 51. Col·laboració amb l'Administració general de l'Estat ⁷⁷

En el marc de la prestació estatal de l'ingrés mínim vital i d'acord amb el que es recull en la disposició addicional quarta del Reial Decret llei 20/2020, de 29 de maig, que el regula, es procedirà, si escau, a subscriure un conveni de col·laboració on es contemplen les possibles fórmules de gestió de la prestació de l'ingrés mínim vital i de la renda valenciana d'inclusió.

Aquest conveni podrà establir els mecanismes per a la sol·licitud mitjançant un procés únic de totes dues prestacions i els mecanismes d'inclusió social més adequats a través de la prestació professional d'inclusió social de la renda valenciana d'inclusió.

Article 52. Departaments i organismes de la Generalitat ⁷⁸

1. Els departaments i organismes de l'administració de la Generalitat col·laboraran en la definició i execució de les activitats que es determinen en els instruments orientats a la inclusió social i la inserció laboral, especialment en les àrees d'ocupació, educació, habitatge i salut, a través de les formes de col·laboració que s'establiran reglamentàriament.
2. La conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió oferirà, a través de la plataforma autonòmica d'interoperabilitat, informació sobre les persones perceptores de les prestacions de la renda valenciana d'inclusió, si escau, als departaments de l'administració de la Generalitat amb competències en matèria d'ocupació, formació, educació, habitatge, sanitat, transport i hisenda, amb la finalitat d'afavorir i facilitar el seu accés als diferents serveis públics.

Article 53. Cooperació amb les entitats socials ⁷⁹

Les entitats locals podran subscriure convenis de col·laboració amb entitats socials públiques o privades sense ànim de lucre, o utilitzar qualsevol de les fórmules regulades en la legislació vigent en matèria de contractació pública amb criteris de qualitat, sostenibilitat i de caràcter

⁷⁵ L'enunciat del Capítol II es modifica per l'article 57 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷⁶ L'article 44 es renumera com a article 50 per l'article 58 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷⁷ L'article 51 s'afig per l'article 59 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷⁸ L'article 45 es renumera com a article 52 per l'article 60 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁷⁹ L'article 46 es renumera com a article 53 i el títol es modifica per l'article 61 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

social, incloent-hi clàusules socials, per al desenvolupament del contingut de les accions vinculades als itineraris d'inclusió social.

CAPÍTOL III Governança i participació

Article 54. Governança de la llei i comissió tècnica de seguiment i implementació ⁸⁰

1. Amb la finalitat de garantir la màxima eficiència i utilitat d'aquesta llei per a la ciutadania valenciana, la coordinació política i pressupostària residirà en la comissió delegada d'inclusió i drets socials del Consell.

2. La coordinació tècnica residirà en la Comissió Tècnica de Seguiment i Implementació de la Renda Valenciana d'Inclusió, adscrita a la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió, que es constituirà amb la participació de personal directiu i tècnic de la conselleria amb competències en matèria de renda valenciana d'inclusió i de la conselleria i de les direccions territorials amb competències en matèria d'inserció laboral o sociolaboral, així com de les administracions locals i de les diputacions provincials. La seua composició, funcions i règim jurídic es determinaran reglamentàriament, i es respectaran en tot cas el principi de presència equilibrada de dones i homes. ⁸¹

Article 55. Òrgans de participació social ⁸²

La participació ciutadana i dels agents implicats en la implementació d'aquesta llei es materialitzarà en el Consell Valencià d'Inclusió i Drets Socials, i en el si dels consells locals d'inclusió i drets socials d'àmbit local o zonal, d'acord amb el que s'estableix en la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana.

Aquests realitzaran, en el seu respectiu àmbit territorial, accions de sensibilització, coordinació, anàlisi i propostes de millora per a l'aplicació d'aquesta llei.

En els organismes de participació es respectarà la presència equilibrada de dones i homes.

TÍTOL VII Planificació, coordinació, qualitat i avaluació ⁸³

Article 56. Disposicions generals. ⁸⁴

1. La planificació de la implementació d'aquesta llei es materialitzarà, en l'àmbit autonòmic, a través del Pla estratègic de serveis socials de la Comunitat Valenciana i del Pla valencià d'inclusió i cohesió social, havent de garantir-se en la seua elaboració la participació directa de totes les administracions públiques valencianes, així com la d'altres entitats públiques que intervinguen en el sector i de la resta d'agents implicats.

2. Podran elaborar-se plans específics o territorials per a barris, municipis, comarques o altres àmbits geogràfics que, per la seua major vulnerabilitat i per les seues elevades taxes de pobresa i exclusió social, necessiten una acció integral a curt o mitjà termini, en coordinació

⁸⁰ L'article 47 es renumera com a article 54 per l'article 62 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸¹ L'apartat 2 de l'article 54 es modifica per l'article 47 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁸² L'article 48 es renumera com a article 55 i es modifica per l'article 63 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸³ El Títol VI es renumera com a Títol VII per l'article 64 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸⁴ L'article 49 es renumera com a article 56 i es modifica per l'article 65 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

amb les línies marcades en els plans estratègics de caràcter zonal i en el Pla estratègic de serveis socials de la Comunitat Valenciana i en el Pla valencià d'inclusió i cohesió social.

Article 57. Dels plans generals ⁸⁵

Correspon al Consell l'impuls i el foment dels serveis socials, l'educació, la formació, l'ocupació, l'habitatge, la promoció de la salut, la cultura, l'accés i formació a les tecnologies de la informació i la comunicació, la mobilitat, la participació social i la formació en igualtat de gènere i oportunitats i tots aquells aspectes que faciliten la inclusió social i laboral de les persones en situació d'exclusió social o de vulnerabilitat social, mitjançant la implantació i el desenvolupament d'actuacions o plans generals, que hauran de contemplar les mesures d'inclusió proposades, en col·laboració amb les entitats locals.

Article 58. De la coordinació de les actuacions ⁸⁶

Les actuacions referents tant a la renda valenciana d'inclusió com a la inserció social i laboral determinades en aquesta llei que impliquen intervencions de diferents conselleries, es coordinaran a través de la comissió interdepartamental corresponent, en els termes que s'establisquen reglamentàriament amb la finalitat de garantir l'eficàcia del conjunt de les actuacions, la utilització racional dels recursos i la continuïtat de l'atenció a les persones en situació d'exclusió o vulnerabilitat.

Article 59. Millora de la qualitat de l'atenció, formació de professionals i investigació ⁸⁷

1. A fi de garantir una atenció de qualitat i la millora dels estàndards d'atenció, la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió fomentarà l'aplicació de mètodes acreditats d'avaluació externa i millora contínua de la qualitat que contribuïsquen a determinar les disfuncions o els dèficits que es produïsquen en la satisfacció de les necessitats i en el funcionament de les estructures de gestió de la renda valenciana d'inclusió.
2. Les administracions públiques valencianes es coordinaran per a promoure i planificar la formació de la totalitat d'agents i professionals que intervenen en la implementació dels instruments orientats a la inclusió social i inserció laboral, en particular, de figures professionals especialitzades en incorporació social i laboral, en intervenció social i educació familiar i en mediació intercultural, i dotaran els recursos econòmics necessaris per a això.
3. La conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió fomentarà, en col·laboració amb les universitats de la Comunitat Valenciana, la investigació en l'àmbit de la inclusió social i determinarà els eixos prioritaris d'estudi i avaluació per a afavorir l'eficàcia de les polítiques públiques de protecció i intervenció social i el millor aprofitament de la innovació.
4. La conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió articularà els mitjans necessaris per a la identificació i el seguiment de les bones pràctiques desenvolupades tant en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana com en altres comunitats autònomes i en altres països de l'entorn europeu.
5. A fi de garantir i millorar la qualitat de l'atenció, la formació de professionals i la investigació en l'àmbit de la inclusió social es comptarà amb la col·laboració de l'Institut Valencià de Formació, Investigació i Qualitat en Serveis Socials (IVAFIQ), regulat en la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana.

⁸⁵ L'article 50 es renumera com a article 57 i es modifica per l'article 66 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸⁶ L'article 51 es renumera com a article 58 per l'article 67 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁸⁷ L'article 52 es renumera com a article 59 i l'apartat 5 s'afegit per l'article 68 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Article 60. Avaluació i seguiment ⁸⁸

1. L'avaluació i seguiment general de la renda valenciana d'inclusió, que inclourà la valoració dels seus resultats i objectius aconseguits així com l'articulació de propostes de millora general de la prestació, la realitzarà la comissió tècnica de seguiment i implementació de la renda valenciana d'inclusió, prevista en l'article 54.2 d'aquesta llei.

2. Amb caràcter biennal aquesta comissió tècnica realitzarà un informe d'impacte de la llei, en el qual s'inclouran els perfils de les persones perceptores, els resultats d'inclusió social i inserció laboral, la coordinació dels departaments del Consell i de les diferents administracions implicades per a garantir la inclusió social. Així mateix, amb la finalitat de recollir propostes per a un millor desenvolupament i abast de la finalitat de la llei, es traslladarà aquest informe al Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, al Consell Valencià d'Inclusió i Drets Socials i, si és el cas, a altres entitats les finalitats de les quals guarden relació directa amb l'objecte d'aquesta norma. Es garantirà la independència i l'objectivitat en l'avaluació. La Comissió Delegada del Consell d'Inclusió i Drets Socials, a proposta de la comissió tècnica prevista en l'article 54.2, haurà d'analitzar l'informe, així com les propostes i adoptarà les mesures que siguen procedents per a la millora de la gestió i l'abast de la llei.

DISPOSICIONS ADDICIONALS**Primera. Cessió de dades de les persones beneficiàries entre administracions**

Respectant el que disposa la normativa de protecció de dades de caràcter personal, es podran cedir entre administracions les dades corresponents a les persones destinatàries de la prestació, amb l'objectiu tant de promoure les mesures d'inclusió com de controlar el frau. Es garantirà la confidencialitat de les dades obtingudes en la tramitació dels expedients en els termes previstos en la norma esmentada.

Segona. Persones perceptores de la renda garantida de ciutadania a l'entrada en vigor de la llei

Els titulars que, a l'entrada en vigor d'aquesta llei, estiguen percebent la renda garantida de ciutadania hauran d'esperar a la finalització del termini de concessió d'aquesta renda abans de procedir a sol·licitar la renda valenciana d'inclusió.

Tercera. Persones perceptores de rendes mínimes procedents d'altres comunitats autònomes

Per a aquells casos en què es produïska un trasllat de residència del titular o la titular d'una renda mínima concedida en una altra comunitat autònoma i que passe a fixar la seua residència en qualsevol municipi de la comunitat, s'habilitarà reglamentàriament un procediment d'urgència. En aquests casos no serà exigible el requisit establert en l'article 12.1.a i serà suficient acreditar l'empadronament i residència efectiva en la data de presentació de la sol·licitud.

Quarta. Persones amb diversitat funcional

A l'efecte d'aquesta llei tindran la consideració de persones amb diversitat funcional les així definides en l'article 4 del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social.

⁸⁸ L'article 53 es renumera com a article 60 i es modifica per l'article 69 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

Cinquena. No-discriminació per motius d'identitat de gènere en el còmput del termini de residència per a ser persona beneficiària de la renda valenciana d'inclusió ⁸⁹

Modificació de la disposició addicional primera de la Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana, per a adaptar-la a la derogació de la Llei 9/2007, de 12 de març, de la Generalitat, de renda garantida de ciutadania de la Comunitat Valenciana, canviant les referències a aquesta renda per les disposicions resultants de l'aprovació d'aquest text.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera. Expedients de renda garantida de ciutadania pendents de resoldre a l'entrada en vigor d'aquesta llei

1. Els expedients de renda garantida de ciutadania iniciats amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta llei sense que hi haja recaigut resolució, es resoldran d'acord a la seua normativa d'aplicació, llevat de la renúncia de les persones interessades d'acord a la Llei 39/2015 que regula el procediment administratiu.
2. La gestió i tramitació d'aquests expedients correspondrà a les direccions territorials de la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió. No obstant això, els expedients que estiguen tramitant-se per una entitat que tinga la consideració d'entitat col·laboradora conforme a la normativa reguladora de la llei de renda garantida de ciutadania, seran tramitats per aquestes entitats, seguint per a això el procediment previst en títol III d'aquesta llei.
3. A l'efecte del que preveu aquesta disposició, el pla familiar d'inserció que, si és el cas, s'haja aprovat conforme a la normativa de renda garantida de ciutadania, equivaldrà a l'acord d'inclusió regulat en l'article 18 d'aquesta llei.

Segona. Termini de tramitació i resolució

Durant el primer any de vigència d'aquesta llei, els terminis previstos en l'article 28.2 seran de sis mesos respecte de l'apartat a i de nou mesos respecte de l'apartat b.

Tercera

Durant el primer any de vigència d'aquesta llei, la conselleria competent en matèria de renda d'inclusió habilitarà i coordinarà amb els ajuntaments els recursos necessaris per a la tramitació i l'estudi de les sol·licituds presentades.

Quarta

Les quanties del conjunt de les prestacions regulades per aquesta llei seran revisades a l'alça davant de possibles millores en el finançament autonòmic que ens permeta accedir a una despesa per habitant superior.

Disposició transitòria cinquena ⁹⁰

Mentre no es realitze una modificació de la normativa sectorial que regula l'obtenció de plaça, en una escola infantil pública i en centres educatius en qualsevol etapa educativa i de formació reglada, tal com s'estableix en l'article 17.1 d'aquesta llei, en els procediments anteriors, la condició de persona beneficiària de la renda valenciana d'inclusió suposarà que, en els casos

⁸⁹ La disposició addicional cinquena se suprimeix i la disposició addicional sisena es renumera com a cinquena pels articles 70 i 71 del **Decret llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁹⁰ La disposició transitòria cinquena s'introdueix per l'article 47 de la **Llei 27/2018, de 27 de desembre**, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat (DOGV núm. 8453 de 28.12.2018).

en què hi haja un criteri de renda en el procés d'admissió corresponent, la puntuació que se li assignarà per aquest criteri a les rendes més baixes, serà incrementada en un 50% per a les persones que tinguen acreditada aquesta condició.

Disposició transitòria sisena. Règim transitori per a les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió ⁹¹

1. A l'empara del que disposen els articles 6.1.e i 9.2.h del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les seues dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/45/CE, la conselleria competent en matèria de renda valenciana d'inclusió facilitarà a l'Institut Nacional de la Seguretat Social les dades de les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió amb l'objecte que els puga ser reconeguda la prestació de l'ingrés mínim vital regulat pel Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig.

2. Sense perjudici de l'anterior, s'estableix un règim transitori per a totes les persones destinatàries de la renda valenciana d'inclusió que reunisquen els requisits per a l'accés a la prestació de l'ingrés mínim vital regulat pel Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig, perquè aporten una justificació de la sol·licitud de l'ingrés mínim vital davant la direcció general competent en matèria de renda valenciana d'inclusió amb anterioritat al 31 de maig de 2021.

En el cas de no aportar-se aquest justificant i en virtut del que disposa l'article 11.2.c respecte a l'obligació de «reclamar, durant tot el període de duració de la prestació, qualsevol dret econòmic, inclòs l'ingrés mínim vital o qualsevol altra prestació de garantia d'ingressos mínims de caràcter estatal que puga substituir-la, que li puga correspondre a qualsevol persona membre de la unitat de convivència per qualsevol títol i exercir les accions corresponents per a fer-ho efectiu», es procedirà a la suspensió de la renda valenciana d'inclusió amb data 30 de juny de 2021. ⁹²

3. A més de l'obligació continguda en l'apartat anterior, les unitats de convivència que tinguen reconegut el dret en la modalitat de renda de garantia d'ingressos mínims i que estiguen integrades per alguna persona menor d'edat, hauran de sol·licitar el canvi de modalitat a la renda de garantia d'inclusió social abans del 31 de desembre de 2020, en cas contrari es procedirà a la seua suspensió en virtut de l'obligació que disposa l'article 11.2.2n.

Disposició transitòria setena. Règim transitori per a les sol·licituds de la renda valenciana d'inclusió pendents de resolució. ⁹³

Les sol·licituds de renda valenciana d'inclusió pendents de resoldre que s'hagen formulat amb anterioritat a l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig, pel qual s'estableix l'ingrés mínim vital, continuaran amb la seua tramitació, i s'establirà per a aquests casos el següent règim:

Aquelles persones sol·licitants o que formen part de la unitat de convivència, quan alguna d'elles reunisca els requisits per a l'accés a l'ingrés mínim vital, hauran d'adjuntar al seu expedient de renda valenciana d'inclusió, el justificant de la sol·licitud de l'ingrés mínim vital.

Aquesta aportació haurà de realitzar-se amb anterioritat a la resolució de l'expedient, si aquesta aportació no s'haguera realitzat, l'òrgan instructor corresponent procedirà al seu requeriment i si en el termini de 10 dies aquest no s'haguera atés s'entendrà per desistida la sol·licitud i es procedirà a l'arxivament de l'expedient.

⁹¹ La disposició transitòria sisena s'afig per l'article 72 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

⁹² L'apartat 2 de la disposició transitòria sisena es modifica per l'article 68 de la **Llei 3/2020, de 30 de desembre**.

⁹³ La disposició transitòria setena s'afig per l'article 73 del **Decret Llei 7/2020, de 26 de juny**.

Disposició transitòria huitena. Col·laboració amb l'Administració General de l'Estat. ⁹⁴

La Generalitat impulsarà la col·laboració amb l'Administració general de l'Estat per a gestionar millor el període transitori que recull el Reial Decret Llei 20/2020, de 29 de maig, pel qual s'estableix l'ingrés mínim vital.

Disposició transitòria __ [sic]. Règim d'aplicació dels articles 11.2.1.f i 35 de la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió ⁹⁵

La suspensió de l'aplicació dels articles 11.2.1.f i 35 de la Llei 17/2019 [sic], de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió, contemplada en la disposició final segona de la citada norma, en la seua redacció donada per l'article 49 de la Llei 7/2021, de 29 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat 2021, quedarà sense efecte a partir del 22 d'abril 2023.

Disposició transitòria __ [sic]. Regularització de les variacions econòmiques en RVI per l'IVM ⁹⁶

El reconeixement i les variacions de l'ingrés mínim vital que tinguen efectes retroactius i afecten les quanties percebudes en concepte de renda valenciana d'inclusió, es regularitzaran conforme al que establisquen els instruments de col·laboració i compensació entre l'Institut Nacional de la Seguretat Social, que gestiona l'ingrés mínim vital, i la Generalitat Valenciana, que gestiona la renda valenciana d'inclusió

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única

Queden derogades totes les normes d'igual o inferior rang en el que contradiguen o s'oposen al que hi ha establert en aquesta llei i, en particular, les següents:

- a) La Llei 9/2007, de 12 de març, de la Generalitat, de renda garantida de ciutadania de la Comunitat Valenciana.
- b) El Decret 93/2008, de 4 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupa la Llei de renda garantida de ciutadania de la Comunitat Valenciana.
- c) De la Llei 3/2017, de 3 de febrer, de la Generalitat, per a pal·liar i reduir la pobresa energètica (electricitat, aigua i gas) a la Comunitat Valenciana, els articles següents: 3, 4, 5, 6 i 7.

Les referències contingudes en normes vigents a les normes que es deroguen expressament s'hauran d'entendre efectuades a les disposicions d'aquesta llei.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Habilitació normativa

S'habilita el Consell per a aprovar les disposicions generals necessàries per al desplegament i execució d'aquesta llei.

⁹⁴ La disposició transitòria huitena es modifica per l'article 48 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

⁹⁵ S'afegeix una nova disposició transitòria per l'article 44 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

⁹⁶ S'afegeix una nova disposició transitòria per l'article 45 de la **Llei 8/2022, de 29 de desembre**.

Disposició final segona. Entrada en vigor ⁹⁷

Aquesta llei entrarà en vigor quatre mesos després de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. No obstant això, les previsions relatives a la modalitat de renda complementària d'ingressos per prestacions tindran efecte a partir de l'any de l'entrada en vigor de la llei, i les relatives a la modalitat de renda complementària d'ingressos del treball, quatre anys després de l'entrada en vigor de la llei, i en tot cas, sis mesos després de l'entrada en vigor del reglament estatal que desplegue la nova prestació de l'ingrés mínim vital.

Mentre no s'haja implementat la modalitat de renda complementària d'ingressos del treball de la renda valenciana d'inclusió, no s'aplicaran, amb caràcter retroactiu al moment d'entrada en vigor de la norma, els articles 11.2. 1.r f i 35 de la present llei.

Les prestacions que es podran complementar mitjançant la modalitat de renda complementària d'ingressos per prestacions recollides en l'article 9.2.c, prestacions d'assegurança obligatòria de vellesa i invalidesa (AOVI) no concurrents, i les que recull l'article 9.2.d, prestacions per incapacitat permanent del Sistema Nacional de la Seguretat Social, no estan excloses per a poder percebre la prestació de la renda complementària d'ingressos per prestacions, d'acord amb el que s'estableix reglamentàriament, a partir del 30 de novembre de 2020.

Així mateix, s'estableix el 30 de novembre de 2020 com a data d'aplicació del nou complement que recull l'article 17.2 d'aquesta llei per a unitats de convivència conformades per més de sis membres, a les quals l'import reconegut de la prestació econòmica de renda valenciana d'inclusió s'incrementarà en 60 euros per cada membre addicional.

Per tant, ordene que tots els ciutadans i totes les ciutadanes, tribunals, autoritats i poders públics als quals pertoque, observen i facen complir aquesta llei.

València, 20 de desembre de 2017

El president de la Generalitat
XIMO PUIG I FERRER

⁹⁷ La disposició final segona es modifica per l'article 49 de la **Llei 7/2021, de 29 de desembre**.

ANÀLISI JURÍDICA

Aquesta disposició afecta:

DEROGA:

- **LLEI 9/2007, de 12 de març, de la Generalitat, de Renda Garantida de Ciutadania de la Comunitat Valenciana. [2007/3726] (DOGV núm. 5475 de 22.03.2007) Ref. Base de dades 3753/2007**
- **DECRET 93/2008, de 4 de juliol, del Consell, pel qual es desplega la Llei de Renda Garantida de Ciutadania de la Comunitat Valenciana. [2008/8474] (DOGV núm. 5801 de 08.07.2008) Ref. Base de dades 008265/2008**

MODIFICA:

- **LLEI 3/2017, de 3 de febrer, de la Generalitat, per a pal·liar i reduir la pobresa energètica (electricitat, aigua i gas) a la Comunitat Valenciana [2017/1041] (DOGV núm. 7976 de 09.02.2017) Ref. Base de dades 001393/2017**
- **LLEI 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana. [2017/3089] (DOGV núm. 8019 de 11.04.2017) Ref. Base de dades 003140/2017**

Aquesta disposició està afectada per:

DESENVOLUPADA O COMPLEMENTADA PER:

- **DECRET 60/2018, d'11 de maig, del Consell, pel qual es desplega la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de la Generalitat, de renda valenciana d'inclusió. [2018/5490] (DOGV núm. 8310 de 05.06.2018) Ref. Base de dades 005546/2018**

MODIFICADA PER:

- **LLEI 27/2018, de 27 de desembre, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat. [2018/12241] (DOGV núm. 8453 de 28.12.2018) Ref. Base de dades 011731/2018**
- **LLEI 9/2019, de 23 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat. [2019/12433] (DOGV núm. 8707 de 30.12.2019) Ref. Base de dades 011336/2019**
- **DECRET LLEI 4/2020, de 17 d'abril, del Consell, de mesures extraordinàries de gestió econòmica financera per fer front a la crisi produïda per la Covid-19. [2020/2977] (DOGV núm. 8794 de 21.04.2020) Ref. Base de dades 003188/2020**
- **DECRET LLEI 7/2020, de 26 de juny, del Consell, de modificació de la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió. [2020/5032] (DOGV núm. 8846 de 30.06.2020) Ref. Base de dades 004917/2020**
- **LLEI 3/2020, de 30 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat 2021. [2020/11362] (DOGV núm. 8987 de 31.12.2020) Ref. Base de dades 010710/2020**
- **LLEI 7/2021, de 29 de desembre, de la Generalitat, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat 2022. [2021/13105] (DOGV núm. 9246 de 30.12.2021) Ref. Base de dades 011921/2021**

- **DECRET LLEI 1/2022, de 22 d'abril, del Consell, de mesures urgents en resposta a l'emergència energètica i econòmica originada a la Comunitat Valenciana per la guerra a Ucraïna. [2022/3502] (DOGV núm. 9323 de 22.04.2022) Ref. Base de dades 003456/2022**
- **LLEI 8/2022, de 29 de desembre, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera, i d'organització de la Generalitat [2022/12993] (DOGV núm. 9501 de 30.12.2022) Ref. Base de dades 012153/2022**